

FELIKS PĘCZARSKI

Katalog dzieł

Oprac. Agnieszka Świętosławska

Katalog opracowany w ramach projektu „Twórczość Feliksa Pęczarskiego
głuchego malarza warszawskiego biedermeieru” finansowanego przez
Narodowe Centrum Nauki (Miniatura 7, nr projektu
2023/07/X/HS2/00218)

Łódź 2025

Spis treści

I. DZIEŁA ZACHOWANE	5
I.1. Portret kobiety w czepku.....	5
I.2. Portret kobiety	7
I.3. Portret mężczyzny	8
I.4. Portret Ksawerego Dybowskiego	9
I.5. Portret mężczyzny w stroju szlacheckim.....	11
I.6. Portret Zygmunta Stryjeńskiego.....	13
I.7. Portret Jana Zembrzuskiego.....	15
I.8. Portret Pelagii z Brzostowskich Zembrzuskiej	17
I.9. Efekt melodramy	19
I.10. Portret mężczyzny w białym żabocie.....	21
I.11. Portret kobiety w koronkowym czepku.....	23
I.12. Ukrzyżowanie	25
I.13. Portret dziewczynki	26
I.14. Matka Boska Niepokalanie Poczęta	27
I.15. Święta Monika patronka nieszczęśliwych małżonek i matek	28
I.16. Zwiastowanie	30
I.17. Gracze w karty	32
I.18. Przed karczmą	34
I.19. Handlarz książek	36
I.20. Tonini (?) lichwiarz warszawski	38
I.21. Speculanci	41
I.22. Gracze w karty	44
I.23. Szulerzy przy świecy.....	46
I.24. Lichwiarz przy świecy	48
I.25. Amatorowie herbaty i „Kuriera” przy świecy	50
I.26. Satyra na pijaństwo	52
I.27. Amatorowie herbaty i „Kuriera”	54
I.28. Portret Rudowskiej.....	56
I.29. Portret Gracjana Rudowskiego.....	58
I.30. Portret mężczyzny (znajomego)	60
I.31. Portret Jana Pabudzińskiego	62
I.32. Portret Józefy z Chełmickich Lasockiej	64
I.33. Portret kobiety (Lasockiej).....	66
I.34. Portret Ignacego Lasockiego.....	67

I.35. Portret mężczyzny	69
I.36. Szewc oglądający podarty damski trzewik.....	70
II. DZIEŁA NIEZACHOWANE	72
II.1. Św. Maria Magdalena.....	72
II.2. Chrystus Pan.....	73
II.3. Portret starca z natury malowany	74
II.4. Postać z natury	75
II.5. Postać naciągającego łuk.....	76
II.6. Androkles.....	77
II.7. Portret arcybiskupa Jana Woronicza	78
II.8. Studium z natury	79
II.9. Portret dziewczynki	80
II. 10. Portret Jakuba Falkowskiego	81
II.11. Portret rosyjskiej generałowej	82
II.12. Portret kanonika Platona Laurysiewicza	83
II.13. Portret Adama Szydłowskiego	84
II.14. Portret starosty hrubieszowskiego Lipskiego	86
II.15. Drwale warszawscy w porze letniej.....	87
II.16. Szulerzy.....	89
II.17. Matka Boska.....	90
II.18. Wnętrze kawiarni zwanej Honoratką.....	91
II.19. Dwóch mężczyzn i dziewczyna nalewająca tymże wódkę (inaczej: Pijący wódkę w szykowni pod Hallejem w Warszawie).....	94
II.20. Dwaj lichwiarze	95
II.21. Chrzest Króla Indyjskiego	97
II.22. Kolumb na okręcie w czasie spisku	98
II.23. Kolumb stawiający jajko	99
II.24. Dwóch mężczyzn w kawiarni przy herbacie	100
II.25. Amatorowie herbaty [Przy samowarze]	101
II.26. Pijak.....	103
II.27. Portret Ignacego Rutkowskiego.....	104
II.28. Portret pani Ignacowej Rutkowskiej.....	105
II.29. Portret Stanisława Lasockiego	106
II.30. Portret pani Trzepińskiej.....	107
II.31. Chrystus trzymający kielich	108
II.32. Święty Wincent a Paulo.....	109
II.33. Św. Franciszek Salezy	110

II.34. Wnętrze kawiarni („Honoratka”)	111
II.35. Mężczyzna z butelką.....	113
II.36. Męczeństwo błogosławionego Sadoka przeora Dominikanów w Sandomierzu	114
II.37. Matka Boska z Dzieciątkiem.....	115
III. DZIEŁA PRZYPISYWANE	116
III.1. Studium mężczyzny palącego fajkę	116
III.2. Para pijaków [inaczej zwany: Scena rodzajowa].....	118
III.3. Portret mężczyzny w czarnej pelerynie	120
III.4. Portret oficera	121

I. DZIEŁA ZACHOWANE

I.1. Portret kobiety w czepku

Data powstania: 1828?

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 73 x 57,6 cm

Sygnatury / napisy: sygn. p.d.: *F.Pęczarski / pinxit 18.8 rok*

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. MP 2640

Historia:

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 8.

Literatura: Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; SAP, s. 66 [data w sygnaturze odczytana jako „18.3”].

Uwagi: W prawym górnym rogu umieszczone są dwa herby: pierwszy prawdopodobnie Radwan, drugi herb – Mikuliński. Być może przedstawioną postacią jest Joanna Milowicz (1795-1875), żona Karola Milowicza h. Mikuliński, sędziego pokoju powiatu hrubieszowskiego.

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

I.2. Portret kobiety

Data powstania: 27.II.1834

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 78 x 61,7 cm

Sygnatury / napisy: Sygn. w prawym dolnym rogu: 27 F. Penczarski 18 34 2

Miejsce przechowywania: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej, MK-3648 S

Historia:

Wystawy:

Literatura: P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Penczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 84, 89; SAP, s. 64.

Uwagi: Pendant do *Portretu mężczyzny* (poz. I.3)

Fotografia: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej

I.3. Portret mężczyzny

Data powstania: 16.IV.1834

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 79 x 63,4 cm

Sygnatury / napisy: Sygn. l.d. 16/4 F. Pęczarski 18 34 w Warszawie

Miejsce przechowywania: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej, MK-3654 S

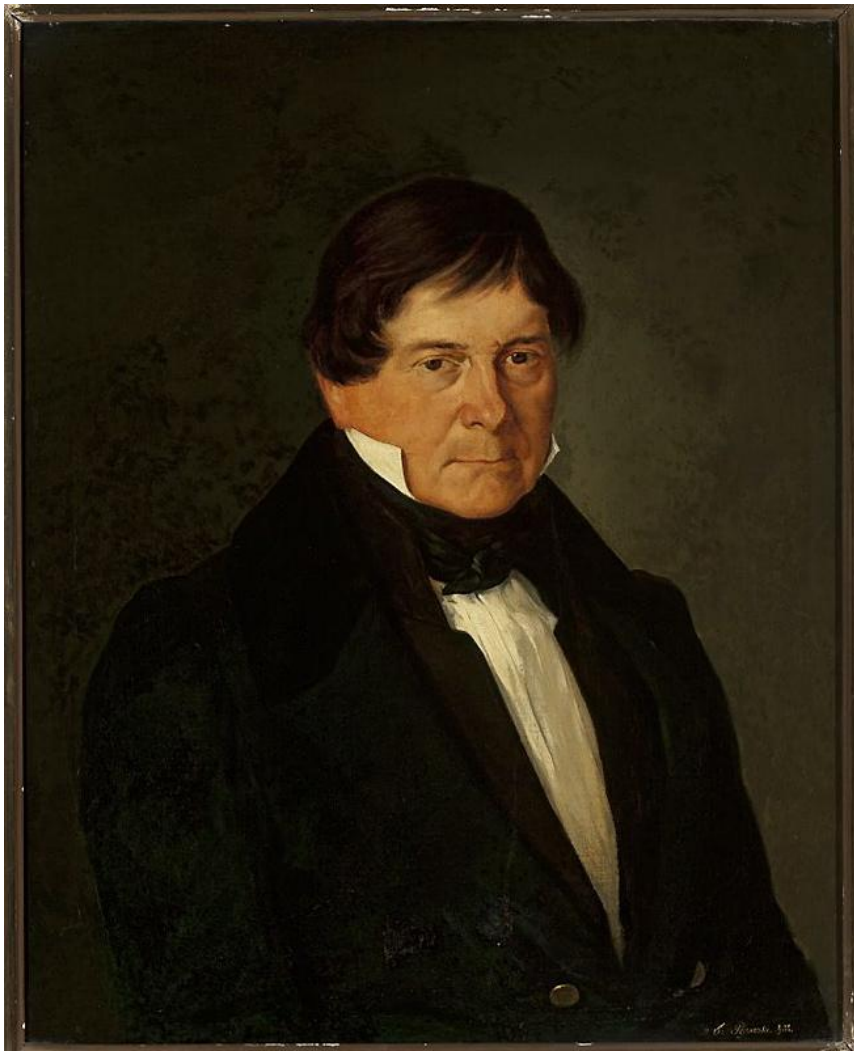
Historia:

Wystawy:

Literatura: P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 84, 89; SAP, s. 64.

Uwagi: Pendant do *Portretu kobiety* (poz. I.2)

Fotografia: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej

I.4. Portret Ksawerego Dybowskiego

Data powstania: 1834

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 71 x 58 cm

Sygnatury / napisy: sygn. p.d.: F.Pęczarski. 5/7 34.

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. MP 2784

Historia:

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 2.

Literatura: Janusz Maciej Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 40; Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Peczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 64; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; SAP, s. 64.

Uwagi: Portret przedstawia Ksawerego Dybowskiego – stolnika bełzkiego, właściciela Dębinek w okolicy Radzymina

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

I.5. Portret mężczyzny w stroju szlacheckim

Data powstania: 18.III.1835

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 79,5 x 63,4 cm

Sygnatury / napisy: Sygn. p.d. żółtą farbą: F. Pęczarski 18 18/3 35

Miejsce przechowywania: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej, nr inw. MK-3961 S

Historia:

Wystawy:

Literatura: P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 89; SAP, s. 66.

Uwagi:

Fotografia: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej

I.6. Portret Zygmunta Stryeńskiego

Data powstania: 1835

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 80,7 x 64

Sygnatury / napisy: sygn.. p.d.: *F Pęczarski. / 1835*

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Krakowie, MNK II-a-963 (301 597)

Historia: Ze zbiorów Stefana Przewłockiego w Mordach. Zakupiony 1956.

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 3.

Literatura: Janusz Maciej Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 39-40; Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 64; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; Halina Blak, Barbara Małkiewicz, Elżbieta Wojtałowa, *Malarstwo polskie XIX wieku*, kat. zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie, Kraków 2001, s. 245; SAP, s. 64.

Uwagi: Zygmunt Stryjeński (1782-?) – dziedzic Abramowa, sędzia pokoju powiatu tarnogrodzkiego województwa lubelskiego

Fotografia: Muzeum Narodowe w Krakowie

I.7. Portret Jana Zembrzuskiego

Data powstania: 18.III.1835

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 80 x 63 cm

Sygnatury / napisy: sygn. p.d.: „F. Pęczarski 18 18/3 35”

Miejsce przechowywania: Kościół św. Michała Archanioła w Mordach (w zakrystii)

Historia:

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 4.

Literatura: Narodowy Instytut Dziedzictwa, karta ewidencyjna obrazu nr SEX 000 001 189, oprac. Janina Rutkowska, X.1961; Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, t. 10: woj. warszawskie, z. 22: powiat siedlecki, red. Izabella Galicka, Hanna Sygietyńska, Warszawa 1965, s. 14 [mylnie podane imię P.: Franciszek], il. 76; Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 64; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; SAP, s. 64.

Uwagi: opis obrazu z karty ewidencyjnej z zasobów NID: „Portret młodego mężczyzny, postać ujęta po pas zwrócona nieco w prawo. Ubrany w ciemno zielony frak, białą kamizelkę i także koszule

spiętą szmaragdową spinką oprawioną w złoto czarna krawatka. Prawa ręka włożona za połą fraka. [...] Tło obrazu czarno-zielone.”

I.8. Portret Pelagii z Brzostowskich Zembrzuskiej

Data powstania: 1835

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 80 x 63 cm

Sygnatury / napisy: sygn. i dat. (18 III 1835)

Miejsce przechowywania: Kościół św. Michała Archanioła w Mordach (w zakrystii)

Historia:

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 5.

Literatura: Narodowy Instytut Dziedzictwa, karta ewidencyjna obrazu nr SEX 000 001 188, oprac. Janina Rutkowska, X.1961; Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, t. 10: woj. warszawskie, z. 22: powiat siedlecki, red. Izabella Galicka, Hanna Sygietyńska, Warszawa 1965, s. 14 [mylnie podane imię P.: Franciszek], il. 75; Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 64; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; SAP, s. 64.

Uwagi: opis z karty ewidencyjnej z zasobów NID: „Portret młodej kobiety. Postać zwrócona en face po pas. Ubrana w szafirową dekolowaną suknię. Dekolt w formie łódki obramowany białą koronką, poniżej dekoltu płaska szafirowa kokarda. Ramiona okryte czarnym szalem. Na szyi dwa

złote łańcuchy na dłuższym zawieszony krzyżyk. Włosy ciemne uczesane gładko w zachodzące na uszy pukle.”

I.9. Efekt melodramy

Data powstania: ok. 1835

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 68 x 110 cm

Sygnatury / napisy: niesygn.

Miejsce przechowywania: Gosudarstwiennyj Chudożestwiennyj Muzej w Niżnim Nowogrodzie, Rosja

Historia: pozyskany do muzeum w 1924 r. z majątku Jurjino (Niżegrodzka gubernia), rezydencji hr. Szeremietewych

Wystawy:

Literatura: A. Ryszkiewicz, *Na widowni lubelskiego teatru*, „Pamiętnik Teatralny”, 1958, z. 3-4, s. 473-476; Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 64; Agnieszka Świętosławska, Anna Talanowa, *O peregrynacjach artysty i jego dzieła. Przypadek Efektu melodramy Feliksa Pęczarskiego*, „Techné. Seria Nowa” 2019, nr 3, s. 11-27.

Uwagi: Przedstawiona na obrazie scena rozgrywa się więc w loży teatralnej podczas spektaklu, którego afisz został ukazany na pierwszym planie. Widnieje na nim tekst: Za pozwoleniem

zwierzchności. Teatr Polski. Dziś we Środę dnia 2 Grudnia 1835 Roku artyści dramatyczni pod dyрекcją T.A...[dalsza część tekstu nieczytelna]. Choć nazwiska dyrektora trupy nie można odczytać, inicjały jednoznacznie wskazują na Tomasza Andrzeja Chełchowskiego (1806-1861), wybitnego aktora i reżysera, który zanim został kierownikiem teatru krakowskiego oraz lwowskiego przez wiele lat prowadził własny, objazdowy zespół teatralny. Ryszkiewicz pokusił się także o ustalenie, gdzie mogło odbyć się ukazane na obrazie przedstawienie. Odnalazł on w „Kurierze Warszawskim” z dnia 20 września 1835 roku informację, że grupa Chełchowskiego opuściła Płock i przeniosła się do Lublina. Wiadomo także, że aktorzy pozostali w tym mieście do połowy roku 1836, tam też więc powstać musiał *Efekt melodramy*.

Fotografia: Gosudarstwiennyj Chudożestwiennyj Muzej w Niżnim Nowogrodzie

I.10. Portret mężczyzny w białym żabocie

Data powstania: 1837

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 66 x 54 cm

Sygnatury / napisy: sygn. po prawej u dołu: Fr.Pęczarski | 1837

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. 183341

Historia: Pochodzący z Kazimierza Dolnego.

Wystawy: Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 7.

Literatura: Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 64; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; P. Nowakowski,

Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 90; SAP, s. 66.

Uwagi: Pendant do *Portretu kobiety w koronkowym czepku* (poz. I.11)

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

I.11. Portret kobiety w koronkowym czepku

Data powstania: 1837

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 65 x 52 cm

Sygnatury / napisy: sygn. po prawej u dołu: F.Pęczarski | 1837 rok

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. 183340

Historia: Pochodzący z Kazimierza Dolnego.

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 6.

Literatura: Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 64; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 90; SAP, s. 66.

Uwagi: Pendant do *Portretu mężczyzny w białym żabocie* (poz. I.10).

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

I.12. Ukrzyżowanie

Data powstania: 1837

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 260 x 120 cm

Sygnatury / napisy: sygn.

Miejsce przechowywania: Kościół św. Michała Archanioła w Żdżannem

Historia:

Wystawy:

Literatura: Narodowy Instytut Dziedzictwa, karta ewidencyjna obrazu nr LBL 000 000 023 189, oprac. F. Orzechowska, VIII.1971; SAP, s. 64.

Uwagi: w KZSP nie wymieniony

I.13. Portret dziewczynki

Data powstania: 1838

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 41,7 x 33 cm

Sygnatury / napisy: Sygn. p. d. "F.Pęczarski / pinxit 1838"

Miejsce przechowywania: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej, nr inw. MK-5345 S

Historia:

Wystawy:

Literatura:

Uwagi:

Fotografia: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej

I.14. Matka Boska Niepokalanie Poczęta

Data powstania: przed 1838

Technika: olej na płótnie i desce

Wymiary: 173 x 104 cm

Sygnatury / napisy: sygn. p.d.: „F. Pęczarski”; wokół postaci napis malowany: „O! MARYO BEZ GRZECHU POCZĘTA, MÓDL SIĘ ZA NAMI KTÓRZY SIĘ DO CIEBIE UCIEKAMY”

Miejsce przechowywania: Bazylika św. Stanisława Biskupa Męczennika w Lublinie (obraz w ołtarzu kaplicy Niepokalanego Poczęcia NMP)

Historia: Obraz wprowadzony do kaplicy w 1838 r.

Wystawy:

Literatura: Narodowy Instytut Dziedzictwa, karta ewidencyjna obrazu nr LBL 000 011 341, oprac. Cezary Kocot, 15.09.1981; S. Z. Sierpiński, *Opis kościoła i klasztoru OO. Dominikanów w Lublinie*, „Pamiętnik Religijno-Moralny” 1849, t. XVII; SAP, s. 64.

Uwagi: Układ ikonograficzny oraz napis odpowiada wizerunkowi z tzw. Cudownego Medalika
Fotografia: Agnieszka Świętosławska

I.15. Święta Monika patronka nieszczęśliwych małżonek i matek

Data powstania: ok. 1838

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 94 x 76,5 cm

Sygnatury / napisy: U góry, na szarym tle napis ciemnoczerwony: „S. MONIKA PATRONKA NIESZCZĘŚLIWYCH MAŁŻONEK I MATEK”

Miejsce przechowywania: klasztor Dominikanów w Lublinie (w części klauzulowej)

Historia: Obraz przeznaczony pierwotnie do kaplicy Matki Boskiej Ruszlewskiej kościele Dominikanów św. Stanisława w Lublinie

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 9.

Literatura: Narodowy Instytut Dziedzictwa, karta ewidencyjna obrazu nr LBL 000 011 693, oprac. Cezary Kocot, 15.09.1981; S. Z. Sierpiński, *Opis kościoła i klasztoru OO. Dominikanów w Lublinie*, „Pamiętnik Religijno-Moralny” 1849, t. XVII; *Sztuka sakralna w Polsce. Malarstwo*, oprac. Tadeusz Dobrzeński, Janina Ruszczycówna, Zofia Niesiołowska-Rothertowa, 1958, s. 358; Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 65; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; SAP, s. 64.

Uwagi: silnie przemalowany

Fotografia: Agnieszka Świętosławska

I.16. Zwiastowanie

Data powstania: 1839

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 210 x 102 cm

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania: Kościół św. Zofii w Tarnogórze [w lewym ołtarzu bocznym]

Historia: Ołtarz z 2 poł. XVIII w. przeniesiony w końcu XIX wieku z kościoła bernardynów w Radecznicy (czy z obrazem centralnym?) [wg KZSP]

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 10.

Literatura: Narodowy Instytut Dziedzictwa, karta ewidencyjna obrazu nr LBL 000 000 019 827, oprac. H. Orzechowska, VIII.1971; Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, t. 8: województwo lubelskie, z. 8: powiat krasnostawski, red. Ryszard Brykowski, Ewa Rowińska, Warszawa 1964, s. 61, il. 56[ołtarz]; *Sztuka sakralna w Polsce. Malarstwo*, oprac. Tadeusz Dobrzeniecki, Janina Ruszczycówna, Zofia Niesiołowska-Rothertowa, 1958, s. 358; Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 64-65; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; SAP, s. 64.

Uwagi: kopia obrazu Carla Dolciego z kolegiaty w Zamościu; opis obrazu z karty ewidencyjnej z zasobów NID: „Kopia obrazu Zwiastowania z kolegiaty zamojskiej Carlo Dolciego [...] Scena zwiastowania przedstawiona we wnętrzu z prostą ławą i podłogą przykrytą wzorzystym dywanem. Od góry trzy baldachimowe nadwieszane fryzy z półkoli. M.B. siedząca, z rękami złożonymi w wycięciu płaszcza, w sukni czerwonej, w granatowym płaszczu. Głowa w koronie, uniesiona, twarz pociągła o prostych delikatnych rysach. Anioł Gabriel klęczący, sukni brunatna płaszcz granatowo-zielonkawy. Twarz przedstawiona w profilu, głowa nachylona, włosy falujące opadające na plecy.”

I.17. Gracze w karty

Data powstania: 1843

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 98 x 132 cm

Sygnatury / napisy: sygn.: *F. Pęczarski* / z własnego oryginału / 1843 w Warszawie

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. MP 271

Historia: nabyty od hr. Castellane w Nicei w 1921 r.

Wystawy: *Malarstwo warszawskie I-ej połowy XIX wieku*, Instytut Propagandy Sztuki, Warszawa 1936; *Wystawa obrazów malarzy warszawskich XIX wieku zorganizowana przez Muzeum Narodowe w Warszawie w salonie Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Nowej Hucie*, Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych Nowa Huta, Kraków 1961; *Sztuka warszawska od średniowiecza do połowy XX wieku*, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 1962; *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 11.

Literatura: oprac. J. Sienkiewicz, *Katalog galerii malarstwa polskiego*, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 1938; *Katalog obrazów wywiezionych z Polski przez okupantów hitlerowskich w latach 1939-1945*, t. 2, *Malarstwo polskie*, Warszawa 1951; J. Michałowski, *Szulerzy i lichwiarze – obrazy rodzajowe Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 1976, nr 3, s. 266-

277; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 86, 90; SAP, s. 64-65.

Uwagi: autorska replika niezachowanego obrazu *Szulerzy* z 1841 r.

Opis: Przedstawienie trzech postaci siedzących za stołem, na którym rozsypane są karty. Wnętrze, w którym się znajdują, nie jest z pewnością lokalem o podejrzaney reputacji. Widoczne w górnej części ramy wiszących na ścianie obrazów oraz dwie miniatury portretowe sugerują raczej elegancką kawiarnię lub mieszkanie prywatne. Centralną osobą jest młody mężczyzna trzymający w prawej dłoni rejestr gry, któremu się przygląda wykorzystując światło stojącej na stole świecy. Ubrany jest elegancko, co świadczy o jego zamożności, a delikatne rysy twarzy i okrągłe okulary krótkowidza wskazują na jego łagodność i naiwność. Lekko otwarte usta nadają jego twarzy niezbyt inteligentny wyraz. Zrozumiałe jest, iż przegrał zakończoną przed momentem rozgrywkę, a pieniądze wypadające z sakiewki, którą ściska w lewej dłoni, są już dla niego stracone. Wątpliwości dotyczących tego, kto wygrał, nie pozostawia aż nazbyt dosadny gest mężczyzny po prawej. Z bardzo zadowoloną miną gra on „na nosie” ośmieszając zapewne nie pierwszą ofiarę swoich szulerskich umiejętności. Po przeciwnej stronie siedzi drugi oszust, w ustach nonszalancko trzyma zapalone cygaro, głowę podpira dłonią i spogląda na swojego współnika wzrokiem pełnym pogardy dla przegranego. Tymczasem środkowy mężczyzna zdaje się nie dostrzegać zachowania swoich towarzyszy, bezradnie przypatruje się zapisowi gry, jakby nie mogąc wciąż uwierzyć w swoją przegraną. Bogate stroje i modnie ufryzowane włosy szulerów wskazują, iż interes przynosi im zapewne spore dochody.

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

I.18. Przed karczmą

Data powstania: 1843? (lub 1840, 1842)

Technika: olej na desce

Wymiary: 34,8 x 26,1 cm

Sygnatury / napisy: sygn.: *F. Pęczarski* / 184[3]

Miejsce przechowywania: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, nr inw. MK-3948 S

Historia: w zbiorach małżonków Blachowskich z Łodzi; zakupiony do muzeum w 1996 na aukcji w Domu Aukcyjnym AGRA w Warszawie.

Wystawy:

Literatura: J. M. Michałowski, *Feliks Pęczarski*, praca magisterska napisana na Uniwersytecie Warszawskim pod kierunkiem prof. Starzyńskiego w 1957r.; P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 88, 90; SAP, s. 65.

Uwagi: kopia rysunku Konstantego Kukiewicza lub litografii Józefa Oziembłowskiego *Zabawa za miastem w Wilnie*, przed 1840.

Opis: Tytułowa karczma to dość nędzny budynek o wybitym oknie, z pękającym i odpadającym miejscami tynkiem. Zdobí go prosty szyld z napisem „Tu iest Piwa DO-BREGO Bardzo Marcowego”. Pod ścianą budynku stoi stół zbity z grubych desek, przy nim trzech mężczyzn spędza czas nad karafką z najwyraźniej mocniejszym trunkiem. Jeden z nich w upojeniu zsunął się już z ławy i śpi wsparty się na niej ręką. Dwaj pozostali wznoszą jednak kolejny toast. Na ziemi leżą dwie karty do gry, które wskazują, że wcześniej oddawali się oni i tej rozrywce. Choć roztaczający się po prawej stronie pejzaż jednoznacznie określa, że akcja rozgrywa się na wsi, mężczyźni ci ubrani są zdecydowanie „po miejsku”. Surdut i zawiązany w dekoracyjny węzeł halsztuk pierwszego wskazują na niższej rangi urzędnika bądź kupca, drugi w czerwonej kamizelce i czapce z daszkiem wygląda na rzemieślnika. Mężczyźni zwracają się, być może z prośbą o kolejną porcję napitku, do stojącego w drzwiach właściciela karczmy – brodatego Żyda. Jest on ubrany w obowiązujący na początku XIX wieku strój chasydzki: spodnie do kolan, prostą koszulę, białe wełniane pończochy. Na wierzch nałożony ma codzienny chałat, a na głowie ma myckę. Drogą zbliża się do karczmy dwóch nowych klientów; jeden z nich nie był już w stanie iść o własnych siłach i upadł na ziemię, a jego towarzysz bezskutecznie usiłuje go podnieść. Całość przedstawienia sprawia wrażenie zjadliwej satyry na wiejskie karczmy, gdzie mężczyźni oddają się hazardowi, palą i piją dosłownie do upadłego.

Fotografia: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku

I.19. Handlarz książek

Data powstania: 1843

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 33,5 x 27 cm

Sygnatury / napisy: sygn. p.d.: F. Pęczarski | 1843; na odwrocie nalepka z odręcznym opisem: Handlarz Książek / Typy z XVIII wieku (Warsz. handlarzy/ ulicznych). Malował F. Pęczarski 1855 [sic! - trzy ostatnie cyfry poprawiane]/ Kochanemu bratu Józefowi Choromań/ skiemu w dniu Jego Imienin, d. 19. mar/ ca 1894 r. ofiaruję Kazimierz Thugutt, na blejtramię: No 3

Miejsce przechowywania: własność prywatna?

Historia: Do 1894 w zbiorach Kazimierza Thugutta. Wystawiany na aukcjach Rempex 223 Aukcja Dziel Sztuki i Antyków (2015/11/18, lot 149), Ostoya 156 Aukcja (15 października 2016), Ostoya 160 Aukcja (11 marca 2017), niesprzedany.

Wystawy:

Literatura: <https://rempe.com.pl/wydarzenia/330-223-aukcja-dziel-sztuki-i-antykow/przedmioty/45028-handlarz-ksiazek->

[1843?lot_filter\[per_page\]=48&lot_filter\[archive\]=true&lot_filter\[city\]=Warszawa&lot_filter\[query\]=p%C4%99czarski&lot_filter\[order\]=symbol](https://www.limis.lt/valuables/e/805391/410417906?searchId=88842238)

Uwagi: kopia rysunku Konstantego Kukiewicza (reprodukcja: „Biesiada Literacka” 1903, nr 43 z 23 października, s. 337)

<https://www.limis.lt/valuables/e/805391/410417906?searchId=88842238>

Fotografia: Ostoya

I.20. Tonini (?) lichwiarz warszawski

Data powstania: 1844

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 81 x 69,5 cm

Sygnatury / napisy: sygn.: *Oryginał F. Pęczarskiego 1844 r.b.* ; na podramku napis: *Tonini lichwiarz warszawski / przez Pęczarskiego*

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Poznaniu, nr inw. Mp 1469

Historia: ze zbiorów pani Neronowiczowej w Warszawie; Zakupiony od Felicji Gadomskiej we Wrocławiu w 1957. Depozyt F. Gadomskiej w Muzeum Narodowym w Warszawie; w 1957 r. przekazany (początkowo jako depozyt) Muzeum Narodowemu w Poznaniu.

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie w 1845 r. [?]; *Sztuka warszawska od średniowiecza do połowy XX wieku*, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 1962; *Nabytki i*

dary 1945-1967 ze zbiorów muzeów narodowych, Muzeum Narodowe w Poznaniu, Poznań 1967; *Pamięci Rembrandta. Wystawa malarstwa polskiego w trzechsetną rocznicę śmierci artysty*, Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 1969; *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 12.

Literatura: E. Niewiadomski, *Malarstwo polskie XIX i XX wieku*, Warszawa 1926; J. M. Michałowski, *Feliks Pęczarski*, praca magisterska napisana na Uniwersytecie Warszawskim pod kierunkiem prof. Starzyńskiego w 1957r.; Janusz Maciej Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 43; J. Michałowski, *Szulerzy i lichwiarze – obrazy rodzajowe F. Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki”, r. 38, 1976, nr 3, s. 266-277; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; red. Dorota Suchocka, *Malarstwo polskie 1766-1945*, katalog zbiorów Muzeum Narodowego w Poznaniu, Poznań 2005, s. 178; SAP, s. 65.

Uwagi:

Opis: Kompozycja, w której lichwiarz przedstawiony w półpostaci oddzielony jest od widza stołem z rozłożoną na nim martwą naturą, wykazuje silne inspiracje malarstwem holenderskim; podobnie jak i efekty światłocieniowe uzyskane przez wprowadzenie do obrazu pojedynczej świecy, której płomień jest zasłonięty – motywu powracającego w większości obrazów rodzajowych Pęczarskiego. Przedstawiona postać nosi cechy portretowe, wyraziste rysy jej twarzy oddał artysta wiernie, bez typowego dla siebie przerysowania. Skupiony wzrok, lekko uniesione brwi i zmarszczone czoło podkreślają uwagę z jaką mężczyzna przygląda się trzymanej w prawej dłoni monecie. Szlafrok, który ma na sobie lichwiarz jest bez wątpienia strojem domowym, lecz bogaty materiał, z jakiego został wykonany, a także chusta zawiązana pod szyją wskazują, iż mamy do czynienia z osobą o dosyć wysokiej pozycji majątkowej.

Przedmioty rozłożone na stole jednoznacznie określają źródło majątku mężczyzny. Jest to cały zestaw kosztowności, które stanowiły zastaw klientów lichwiarza: naszyjnik z pereł, zegarek z dewizką, obrączki i kolczyki. Spod banknotu widoczny jest fragment dokumentu ze starannie wypisanym przez Pęczarskiego tekstem: *Warszawa dnia 16 Marca 1841* – jest to zapewne skrypt dłużniczy. W lewej dłoni mężczyzna trzyma wagę jubilerską, a obok znajduje się otwarte pudełko z odważnikami. Na stole widoczna jest także karafka z wodą, szklanka, kawałek chleba i kiełbasy. Wszystko to wskazuje, iż lichwiarz przedstawiony jest w momencie, gdy już po zakończeniu pracy zasiadł do posiłku jednocześnie robiąc przegląd swoich własności.

Scena ta wydaje się idealna do ukazania alegorii chciwości, nie odczuwa się jednak w obrazie Pęczarskiego żadnego negatywnego nastawienia do przedstawionej postaci. Sympatycznym i ciepłym akcentem jest natomiast mały piesek oparty o stół przednimi łapkami, który widoczny jest w lewym dolnym rogu obrazu. Portretowe po-traktowanie rysów twarzy przedstawionej osoby może wskazywać, iż mamy tu do czynienia z wizerunkiem pewnej konkretnej postaci. W

jednym z listów Narcyza Żmichowska opisując swoją wizytę na warszawskiej wystawie obrazów wspomina o pracy Pęczarskiego przedstawiającej „sławnego lichwiarza ważącego dukaty”. Nie zachowały się jednak żadne informacje o warszawskim lichwiarzu nazwiskiem Tonini, stąd kwestia czy był on postacią historyczną, czy wytworem fantazji artysty, pozostaje na razie nierozwiązana.

Fotografia: Muzeum Narodowe w Poznaniu

I.21. Spekulanci

Data powstania: 1844

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 95,5 x 134,5 cm

Sygnatury / napisy: sygnowany i datowany p.d.: 'F. Pęczański | 1844.'

Miejsce przechowywania: własność prywatna

Historia: w 2001 r. sprzedany na akcji w domu aukcyjnym Sloan's w Stanach Zjednoczonych.

Wystawiany na aukcja Desa Unicum: Sztuka Dawna. XIX wiek, Modernizm, Międzywojnie, Sesja 1 (12 gru 2019, lot 9), Sztuka Dawna. XIX wiek, Modernizm, Międzywojnie • Sesja I (8 gru 2022, lot 17), sprzedany.

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie w 1845 r. [?]

Literatura: Agnieszka Świętosławska, *Obrazy codzienności. Polskie malarstwo rodzajowe I połowy XIX wieku*, Warszawa-Toruń 2015, s. 292-293, s. 294, il. 101; Agnieszka Świętosławska, *Szpetne twarze, szpetne dusze. O wpływach teorii fizjonomicznych na malarstwo Feliksa Pęczańskiego*, w: *Szpetne w sztukach pięknych. Brzydota, deformacja i ekspresja w sztuce nowoczesnej*, red. Małgorzata Geron, Jerzy Malinowski, Kraków 2011, s. 41-42; Stefan Kozakiewicz, *Warszawskie wystawy sztuk pięknych w latach 1819-1845*, Wrocław 1952, s. 282, 315; Narcyza Żmichowska,

Listy Narcyzy Żmichowskiej do rodziny i przyjaciół, t. III, Kraków 1906, s. 198; J. Kg [Kenig], *Wystawa sztuk pięknych*, "Gazeta Warszawska" 1845, nr 191 (środa 23 lipca) s. 3; *Spis dzieł sztuk pięknych na wystawę publiczną w Warszawie w roku 1845 dostawionych*, Warszawa 1845, s. 9, poz. 25 ("Spekulanci"); [K. Pathié ?], *Wystawa sztuk pięknych*, „Gazeta Warszawska”, 1845, nr 191 z 23.VII; *Painting, prints and sculpture*, sales catalog 29 Nov 2001, Sloan's, Bethesda 2001, s. 85; SAP, s. 65; <https://bid.desa.pl/auctions/1-2GSLK9/sztuka-dawna-xix-wiek-modernizm-midzywojnie-sesja-1>; <https://bid.desa.pl/auctions/1-6QF69F/sztuka-dawna-xix-wiek-modernizm-midzywojnie-sesja-i>

Uwagi:

Opis: Obraz przedstawia grupę mężczyzn zgromadzonych wokół zwykłego, drewnianego stołu w jakimś ciemnym pomieszczeniu. Na pewno nie jest to eleganckie biuro notariusza, choć akcja wskazuje, że rozgrywają się tutaj jakieś ważne interesy. Z prawej strony stołu siedzi elegancko ubrany, łysiejący mężczyzna. Przed nim leżą dokumenty czekające na jego podpis. Zdążył on już zanurzyć pióro w niewielkim kałamarzu i przyłożyć je do papieru. Być może tknięty jakimiś wątpliwościami zatrzymał się i podniósł wzrok na swoich towarzyszy. Siedzący naprzeciw niego młody mężczyzna kiwa mu palcem i uśmiecha się, jednak twarz jego nie wyraża sympatii, lecz przebiegłość i satysfakcję z oszustwa, które zaraz ma się dokonać. Drugi młodzieniec podparł brodę dłonią i spogląda wyczekująco na mężczyznę z piórem. Brodaty Żyd w jarmułce spoufalająco nachyla się ku wahającemu się mężczyźnie i unosi do góry dłoń z kciukiem i palcem wskazującym połączonymi w geście oznaczającym, że wszystko jest w porządku. Także i on nie wzbudza w widzu zaufania. Sądząc jednak po łagodnym uśmiechu na twarzy głównego bohatera, nie dostrzega on złych intencji pozostałych mężczyzn i już za moment złoży swój podpis na leżącym przed nim dokumencie. Jak wiele może stracić na tej transakcji symbolizują znajdujące się na stole tuż przy jego dłoni srebrne monety. Z ciemności, ponad grupą oszustów, wyłania się drugi Żyd, być może ich współnik, który drapie się w głowę czekając na ostateczny wynik. Po prawej stronie, na drugim planie widoczni są jeszcze dwaj mężczyźni, z których jeden dźwiga coś na ramieniu. Nie biorą oni udziału w rozgrywającej się akcji, dopełniając jedynie kompozycję całej sceny.

Na wystawie sztuk pięknych w 1845 roku Feliks Pęczarski zaprezentował aż sześć obrazów rodzajowych, wśród nich znajdowała się praca zatytułowana *Spekulanci*, którą wypada uznać za tożsamą z omawianym obrazem. Wspomina o niej Narcyza Żmichowska notując w liście do przyjaciółki, że jedno z dzieł Pęczarskiego przedstawiało „grupę oszustów bankowych”. Bardziej szczegółowy opis pracy z wystawy przekazał nam recenzent „Gazety Warszawskiej”, którym według Stefana Kozakiewicza mógł być Konstanty Pathié:

„Najwięcej jednak ruchu, życia i dowcipu, tak potrzebnego dla malarzy rodzajowych widać w scenie sprzedaży i kupna, czy też scenie zaciągnięcia pożyczki, gdzie postać rejenta, jak się zdaje, dwóch Żydów i dwóch młodych paniczów jaśnieją zrozumieniem charakterów; Żyd podnoszący

palec do ucha i odwrócony od swego młodego klienta jest pełen charakteru równie jak kolega dobroduszenie skrobiący się w głowę. Nie mówimy już nic o rysunku, bo na cóż na nowo mamy powtarzać pochwały, dodamy tylko, że od lat czterech czuć postęp znaczny w panu Pęczarskim, i że już dziś mniej widać czarności w jego kolorycie jak w pierwszym jego dziele Karciarze, danym w zeszłą wystawę; jeszcze lat kilka, a czas zapewne usunie i to, co zbyt ostrego w jego pędzlu widzimy” .

Fotografia: Desa Unicum

I.22. Gracze w karty

Data powstania: 1844

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 78 x 64,5 cm

Sygnatury / napisy: *Oryginał / F. Pęczarskiego / 1844* [ostatnie słowo nieczytelne]

Miejsce przechowywania: Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, nr inw. Sz. 1518

Historia: Pozyskany do muzeum w maju 1956 roku jako depozyt Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Obraz znajdował się w zbiorach Marcina Olszyńskiego w Warszawie; zakupiona do muzeum od spadkobierców właściciela.

Wystawy:

Literatura: red. S. Kozakiewicz, A. Ryszkiewicz, *Warszawska „cyganeria” malarska, grupa Marcina Olszyńskiego*, Wrocław 1955; J. M. Michałowski, *Szulerzy i lichwiarze – obrazy rodzajowe F. Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 1976, nr 3, s. 266-277; red. M. Derus, M. Meschnik, *Wykaz obrazów ze zbiorów Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu*, Bytom 1991; SAP, s. 65.

Uwagi: Według muzealnej karty inwentarzowej napis w prawym dolnym rogu uznano za częściowo wydrapany i odczytano jako: z *Oryginału* / *F. Pęczarskiego* / 1844 *R[o]bi[t]*... Na tej podstawie uznano kompozycję za kopię nieznanego artysty. Wydaje się jednak, że pierwszy wers odczytać należy jako: *Oryginał*, zaś całość zapisu w pełni odpowiada znanym sygnaturom Pęczarskiego, co (wraz z cechami stylistycznymi) pozwala postawić hipotezę o atrybucji pracy samemu Pęczarskiemu.

Opis: Znajdujący się w lekkim półcieniu mężczyzna po lewej z uwagą przygląda się swoim kartom i wybiera tę, którą zaraz zagra. Jego spokojna fizjonomia i poważny wyraz twarzy sugerują uczciwość. Spogląda na niego drugi gracz, z lekkim uśmieszkiem na ustach, w których tkwi zapalone cygaro. Jaskrawe oświetlenie jego twarzy, uzyskane przez wprowadzenie światła świecy, zaostrza jeszcze rysy i podkreśla grymas warg. Przechylona na bakier czapka uwypukla jego łotrzykowski wygląd. On już wyciągnął kartę i zaraz zamierza ją rzucić, być może aby ostatecznie pokonać przeciwnika. Nie trudno się domyśleć, iż jego wygrana nie jest całkowicie uczciwa.

Fotografia: Muzeum Górnośląskie w Bytomiu

I.23. Szulerzy przy świecy

Data powstania: 1845

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 75,5 x 62 cm

Sygnatury / napisy: niesygnowany

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. MP300

Historia: w zbiorach p. Bębenkowskiego w Płocku; ok. 1897 r. zakupiony od spadkobierczyni poprzedniego właściciela przez ks. Ignacego Lasockiego; zakupiony do muzeum w 1919 r.

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie w 1845 r. [?]; *Malarstwo warszawskie I-ej połowy XIX wieku*, Instytut Propagandy Sztuki, Warszawa 1936; *Katalog 50 kartin pol'skich chudożnikow XIX v. i načala XX v. pokazanych v ramkach pervoj pol'skoj vystavki legkoj promyšlennosti v Moskve*,

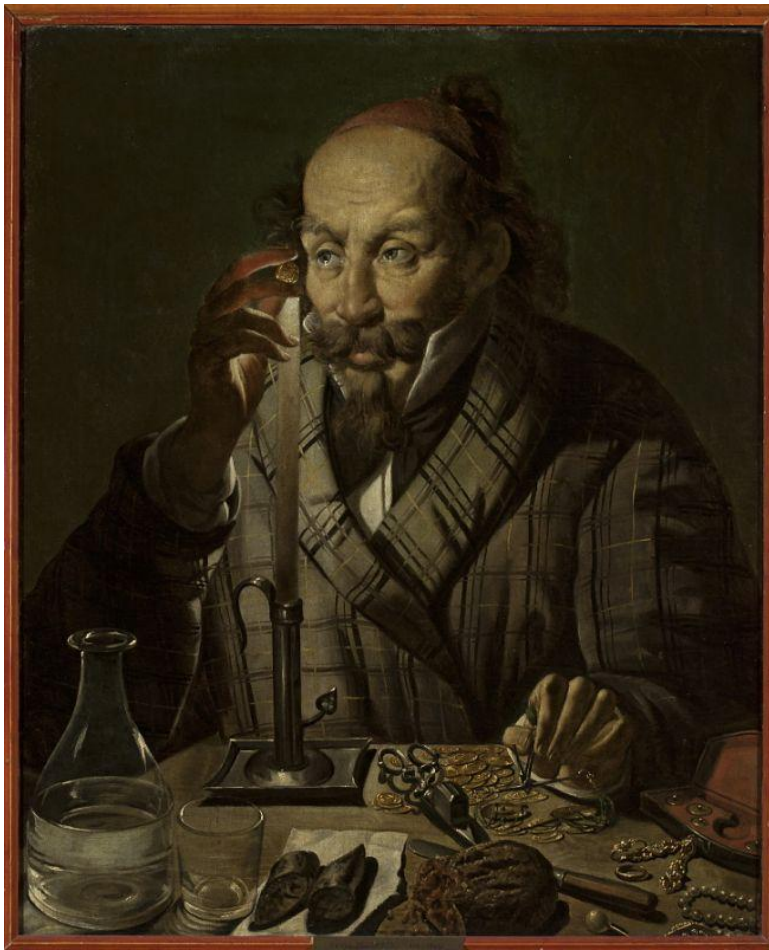
Moskwa 1949; *Realizm w tradycji malarstwa polskiego od XV –XIX wieku...*, Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych, Kraków 1950; *Motyw społeczno rewolucyjny w polskim malarstwie i grafice 1850-1950*, Muzeum Świętokrzyskie w Kielcach, Kielce 1972; *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 13.

Literatura: E. Niewiadomski, *Malarstwo polskie XIX i XX wieku*, Warszawa 1926; B. Gembarzewski, *Muzeum Narodowe w Warszawie. Wybór i opis cenniejszych zabytków i dzieł sztuki*, Kraków 1926; J. M. Michałowski, *Feliks Pęczarski*, praca magisterska napisana na Uniwersytecie Warszawskim pod kierunkiem prof. Starzyńskiego w 1957 r.; T. Dobrowolski, *Nowoczesne malarstwo polskie*, Wrocław 1957; J. M. Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11|12, s. 42; S. Kozakiewicz, *Malarstwo polskie. Oświecenie klasycyzm romantyzm*, Warszawa 1976; J. M. Michałowski, *Szulerzy i lichwiarze – obrazy rodzajowe F. Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 1976, nr 3, s. 266-277; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; *Galeria malarstwa polskiego. Przewodnik*, kat. Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 1995; E. Micke-Broniarek, *Malarstwo polskie. Realizm, naturalizm*, Warszawa 2005; SAP, s. 65.

Uwagi:

Opis: Dwóch mężczyzn widocznych w półpostaci znajduje się za stołem, na którym rozłożona jest martwa natura. Obraz nie zawiera żadnej narracji, artysta nie przedstawia samej sceny oszustwa, a jedynie jej bohaterów cieszących się ze swojego sukcesu. Dwóch mężczyzn przygląda się rublowemu banknotowi, dość już podniszczonemu, w dwóch miejscach sklejonemu. By lepiej go widzieć jeden z nich trzyma go tuż przy świecy w ten sposób, że banknot zasłania płomień oglądającemu obraz. Twarze mężczyzn określone były przez współczesnych artyście jako „charakterystyczne”, bo też Pęczarski w obrazie tym szczególnie wyraziście odmalował ich rysy oraz grymasy zbliżając się już do granic karykatury i groteski. Mężczyzna po prawej, ubrany w kraciasty szlafrok i w czapce zsuwającej się na jedno ucho, przymyka oko, krzywiąc przy tym nieprzyjemnie usta. Prawy łokieć oparł o stół, by móc przybliżyć trzymany w dłoni banknot do świecy. Pęczarski nie poradził sobie z trudnym w takim układzie skrótem perspektywnym, przez co ręka wydaje się jakby oderwana od ciała mężczyzny i ustawiona obok. Lewą dłonią oszust drapie się za uchem gestem, który na pewno nie należy do eleganckich, a który u Pęczarskiego był chyba symbolem prostactwa (pojawia się bowiem w podobnym kontekście także w innej pracy). Drugi mężczyzna śmieje się widocznie bardzo z siebie zadowolony. Prawą rękę ma uniesioną do góry. Eligiusz Niewiadomski odczytał ten gest jako klepanie po ramieniu swojego towarzysza. Gdy jednak zwróci się uwagę, iż lewą dłoń trzyma on na piersi, można uznać to za (ironiczne) składanie przysięgi.

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

I.24. Lichwiarz przy świecy

Data powstania: 1845

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 74 x 60,7 cm

Sygnatury / napisy: niesygnowany

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. MP 3562

Historia: w zbiorach p. Bębenkowskiego w Płocku; ok. 1897 r. zakupiony od spadkobierczyni poprzedniego właściciela przez ks. Ignacego Lasockiego; zakupiony do muzeum w 1919 r.

Wystawy: *Malarstwo warszawskie I-ej połowy XIX wieku*, Instytut Propagandy Sztuki, Warszawa 1936; *Martwa natura w malarstwie polskim*, Instytut Propagandy Sztuki, Warszawa 1939; *Motyw społeczno-rewolucyjny w polskim malarstwie i grafice 1850-1950*, Muzeum Świętokrzyskie w Kielcach, Kielce 1972; *Żydzi polscy*, Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 1989; *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 14.

Literatura: T. Dobrowolski, *Nowoczesne malarstwo polskie*, Wrocław 1957; J. M. Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11|12, s. 42; S. Kozakiewicz, *Malarstwo polskie. Oświecenie, klasycyzm, romantyzm*, Warszawa 1976; J. M. Michałowski, *Szulerzy i lichwiarze – obrazy rodzajowe F. Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 1976, nr 3, s. 266-277; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; E. Micke-Broniarek, *Malarstwo polskie. Realizm, naturalizm*, Warszawa 2005; SAP, s. 65.

Uwagi:

Opis: *Lichwiarz* powstał więc mniej więcej w rok po *Toninim* (poz. I.20), którego jest kopią. Obie wersje przedstawiają tego samego mężczyznę w bardzo zbliżonej pozie, podobne są także przedmioty znajdujące się na stołach. Różnice dotyczą tylko szczegółów. Skromniejszy zdaje się być posiłek, na który składają się dwa niewielkie kawałki kaszanki oraz porcja ciemnego chleba. Jego strój również wydaje się uboższy – ponownie jest to szlafrok, lecz już ze zwykłego kraciastego płótna, nie zaś pięknego, wzorzystego materiału. Nieznacznie zmienił także artysta układ prawej ręki trzymającej przy świecy monetę, przesuwając ją bliżej wzroku mężczyzny. Spowodowało to konieczność wykorzystania trudniejszego skrótu perspektywicznego, z którym Pęczarski nie potrafił już sobie poradzić. Odmienne ułożona jest także lewa ręka lichwiarza, bardziej prostopadle do widza. W tym przypadku także zawiodły umiejętności rysunkowe malarza, przedramię sprawia bowiem wrażenie nieproporcjonalnie krótkiego.

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

I.25. Amatorowie herbaty i „Kuriera” przy świecy

Data powstania: ok. 1845

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 71,5 x 59,5 cm

Sygnatury / napisy: niesygnowany

Miejsce przechowywania: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, nr inw. MK-4001 S

Historia: zakupiony do muzeum w 1997 r. od Pawła Woyno z Warszawy, który sprowadził obraz z Wołynia.

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie w 1845 r. [?].

Literatura: P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 85, 90; SAP, s. 65.

Uwagi:

Opis: Ciasny kadr ukazuje niewielki fragment stołu oraz półpostaci dwóch siedzących przy nim mężczyzn. W pomieszczeniu panuje mrok, który częściowo rozprasza stojąca na stole świeca oświetlająca twarze dwóch bohaterów sceny. Pierwszy z nich trzyma tuż przy płomieniu otwartą gazetę, którą czyta z tak silnym zainteresowaniem, że aż nieświadomie otworzył usta. Drugą ręką miesza herbatę w stojącej na stoliku szklance, a gest ten jeszcze podkreśla jego zamyślenie. Rozpoznajemy w nim naiwną ofiarę z obrazu *Gracze w karty* z 1843 roku (poz. I.17). Do obu prac Pęczarskiemu pozował ten sam model, choć w *Amatorach herbaty i „Kuriera” przy świecy* jest on o kilka lat starszy. Tak jak i we wcześniejszym obrazie wyczuwalne jest niebezpieczeństwo grożące bohaterowi, szczególnie gdy spojrzymy na drugiego z „amatorów”. Jego wygięte usta i mocno zmrużone oczy świadczą o niechęci czy też pogardzie z jaką patrzy na swojego towarzysza. Nic w obrazie nie tłumaczy jednak ukazanej sceny, przedmioty przedstawione przez artystę (dwie szklanki, mała taca, lichtarz) nie pozwalają zrozumieć tak silnych emocji drugiego z mężczyzn.

Fotografia: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku

I.26. Satyra na pijaństwo

Data powstania: ok. 1845

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 77,7 x 101,2 cm

Sygnatury / napisy: niesygnowany

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. MP 2053

Historia: zakupiony do muzeum w 1966 r. od Zygmunta Jabłońskiego.

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 18.

Literatura: Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 86, 90; SAP, s. 65.

Uwagi:

Opis: Kompozycja jest dość typowa dla obrazów rodzajowych Pęczarskiego: na pierwszym planie widoczny jest stół, wokół którego rozmieszczone są cztery osoby. Najbardziej zagadkowa jest środkowa postać mężczyzny z głową lisa. Jego ludzka twarz ukazana jest tuż obok w formie maski. Mężczyzna przytrzymuje ją od dołu jedną ręką, ponieważ próbuje mu ją wyrwać ciągnąca z dużą siłą za włosy dłoń wyłaniająca się zza górnej krawędzi płótna. Mamy tu zapewne do czynienia z próbą zestawienia zewnętrznego wyglądu postaci z symbolicznym obrazem jego charakteru. Zazwyczaj Pęczarski w pracach rodzajowych był w stanie w sugestywny sposób oddać osobowość bohaterów poprzez karykaturalne przetworzenie rysów ich twarzy. W przypadku *Satyry na pijaństwo* zdecydował się jednak na zastosowanie innej metody: scenę można zinterpretować jako dosłowne zobrazowanie zdemaskowania prawdziwych cech ukazanego mężczyzny. Okazuje się, że niepozornie wyglądający pan w średnim wieku o wąskich ustach i mięsistym nosie ukrywał swój podły charakter. Lis, którego miał „pod skórą”, jest tu zapewne symbolem oszustwa, chytrłości i nieuczciwych zamiarów. Porównanie człowieka do lisa było zarówno obecne w języku potocznym, jak i powszechne w literaturze (przywołać tu można choćby bajkę La Fontaine’a Kruk i lis czy podobne utwory Adama Mickiewicza). Rzadziej jednak ten motyw wykorzystywany był w sztukach plastycznych. Układ, jaki zastosował w *Satyrze na pijaństwo* Pęczarski – ustawienie obok siebie twarzy mężczyzny i głowy lisa – przypomina stronicę dawnych traktatów fizjonomicznych, zestawiające pewne typy głów ludzkich i zwierzęcych. Prace z zakresu fizjonomiki miały na celu ukazanie podobieństw morfologicznych i udowodnienie w ten sposób związków charakterologicznych ludzi i zwierząt. W obrazie Pęczarskiego nie ma podobieństw pomiędzy twarzą mężczyzny a lisem. Fakt ten nie wyklucza jednak, iż artysta mógł znać i inspirować się fizjonomiką, która w pierwszej połowie XIX wieku, głównie za sprawą książek Johana Gaspara Lavatera, przeżywała swój renesans. Problem związków sztuki Pęczarskiego z fizjonomiką jest szerzej poruszony w następnym rozdziale tej pracy.

Świadcami przemiany mężczyzny są w *Satyrze na pijaństwo* trzy kobiety. Żywiłowo zareagowała ta po prawej stronie obrazu, podnosząc w górę zaciśniętą w pięść dłoń, trzymającą łyżeczkę w geście, który wyraża jej irytację. Jej twarzy nadał malarz wyraz wręcz groteskowy w swojej brzydocie. Przerysowane kości szczęki, rzadkie i pokrzywione zęby widoczne zza wykrzywionych ust, haczykowato wygięty nos budzą grozę i świadczą o jej zaciętości. W zapamiętaniu nie zauważyła ona, że zbyt mocno przechyliła szklanę, z której wylewa się na stół napój, wyglądający jak herbata z mlekiem. Dwie pozostałe kobiety stoją za lisogłowym mężczyzną i z przerażeniem oraz zaskoczeniem odchylają się od niego.

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

I.27. Amatorowie herbaty i „Kuriera”

Data powstania: 1846?

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 92 x 77 cm

Sygnatury / napisy: sygn.: *F. Pęczarski / 18[4]6*

Miejsce przechowywania: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, nr inw. MK-1889 S

Historia: w czasie II wojny światowej na rynku antykwarycznym w Warszawie; zakupiony do muzeum w 1971 r. od W. Juszcak. Obraz poddany konserwacji w 2019 r., w pracowni Edyty Hankowskiej-Czerwińskiej we Włocławku, w ramach programu MKiDN "Wspieranie działań muzealnych" zadanie pt.: Konserwacja obrazów Feliksa Pęczarskiego (1804-1862) prekursora realizmu w malarstwie polskim.

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1990, poz. 1.

Literatura: „Gazeta Kujawska” 1972, nr 5, s. 4 z dn. 7 stycznia; P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 85, 89; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; SAP, s. 65.

Uwagi: Nieczytelna trzecia cyfra w dacie rocznej przy sygnaturze pierwotnie odczytywana była jako „2”, co sprawiało, że obraz ten uznawany był za najwcześniejsze zachowane dzieło Pęczarskiego. Jak jednak zauważył Piotr Nowakowski takiemu wczesnemu datowaniu przeczy krój czcionki w winiecie ukazanego czasopisma, która odpowiada formie przyjętej po 1845 roku.

Opis: Scena kameralna: widoczny jest fragment niewielkiego stolika, uciętego lewą i dolną krawędzią płótna, przy którym siedzą wspomniani dwaj mężczyźni. Ubrani ze swobodną elegancją rozsiedli się wygodnie na krzesłach i rokoszują się trwającą chwilą. Pierwszy z nich, widoczny en face, przegląda trzymany w dłoni „Kurier Warszawski”. Odnalazł w nim zapewne jakiś zabawny artykuł, o czym świadczy uśmiech na jego twarzy. Drugi mężczyzna odchyła się w tył i z nieukrywaną przyjemnością wypuszcza dym z palonego cygara. Przed nimi stoją dwie proste szklanki z upitą do połowy herbatą, w której zanurzone są łyżeczki. Precyzja z jaką malarz przedstawił szkło naczyń i metalowy czajniczek przywodzą na myśl martwe natury holenderskich małych mistrzów. Całość jednak ukazuje scenę zaczerpniętą z życia codziennego, całkowicie współczesnego artyście: rozrywkę popularną wśród przedstawicieli średniej klasy w XIX-wiecznej Warszawie.

Fotografia: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku

I.28. Portret Rudowskiej

Data powstania: 1848

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 73 x 57 cm

Sygnatury / napisy: niesygnowany

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. MP 4184

Historia:

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 16.

Literatura: Janusz Maciej Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 40; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; SAP, s. 65.

Uwagi: pendant do *Portretu Gracjana Rudowskiego* (poz. I. 29)

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

I.29. Portret Gracjana Rudowskiego

Data powstania: 1848

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 73 x 57 cm

Sygnatury / napisy: niesygnowany; napis na odwrociu: „Odportretował Feliks Pęczarski / Artysta sztuk pięknych / w Włocławku dnia 22 Października / 1848 roku”

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. MP 4182

Historia:

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 15.

Literatura: Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; SAP, s. 65.

Uwagi: Pendant do *Portretu Rudowskiej* (poz. I.28)

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

I.30. Portret mężczyzny (znajomego)

Data powstania: 1849

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 24 x 19 cm

Sygnatury / napisy: Napis na odwrocie: „Proszę przyjąć tę małą / ofiarę w dowód przy= / jaźni i szacunku od / artysty Sztuk pięknych / Feliksa Pęczarskiego / Włocławek / 18 19/9 49”

Miejsce przechowywania: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej, nr inw. MK-3651 S

Historia: Dawniej wł. Jan Michalak, Kazimierz Dolny (1990)

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 17.

Literatura: Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990.; P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 90; SAP, s. 66.

Uwagi:

Fotografia: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku

I.31. Portret Jana Pabudzińskiego

Data powstania: 1850

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 63 x 50,5 cm

Sygnatury / napisy: sygn. p.d.: Feliks Pęczarski / portretował 1850

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie, inw. MP 2761

Historia:

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 19.

Literatura: Janusz Maciej Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 41; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990. SAP, s. 65 [imię sprostowane mylnie na Antoni]

Uwagi: Portret przedstawia prawdopodobnie Jana Nepomucena Wiktora Pabudzińskiego, syna Antoniego Pabudzińskiego (1793-1871), sędziego kryminalnego w Płocku

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

I.32. Portret Józefy z Chełmickich Lasockiej

Data powstania: 1850

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 86x64,5 cm

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania: Muzeum Mazowieckie w Płocku, nr inw. MMP/S/346

Historia: Dawniej w zbiorach Towarzystwa Naukowego Płockiego (nr TNP 196). Pozyskany w 1949 roku jako dar od Pauliny Miszewskiej, wnuczki portretowanej.

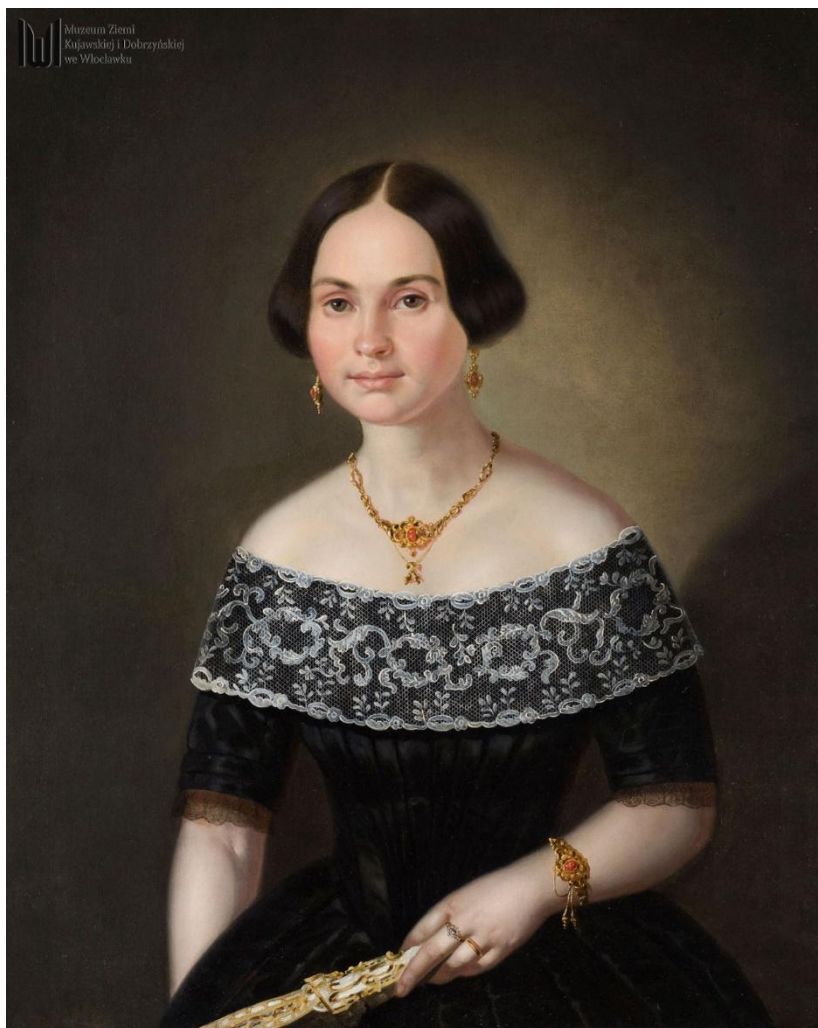
Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 21; *Portret szlachecki z północnego Mazowsza*, Muzeum Ziemi

Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; *Portret ze zbiorów Muzeum Mazowieckiego w Płocku*, Muzeum Okręgowe w Ciechanowie, Ciechanów 1993-1994; *W kręgu mazowieckich ziemian przełomu XIX i XX wieku*, Muzeum Mazowieckie w Płocku, Płock 2006.

Literatura: Janusz Maciej Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 40-41; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; SAP, s. 65.

Uwagi: Józefa z Chełmickich Lasocka, właścicielka Miszewa Murowanego.

Fotografia: Agnieszka Świątosławska

I.33. Portret kobiety (Lasockiej)

Data powstania: ok. 1850

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 81,5 x 67,2 cm

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej, inw. MK-4483 S

Historia: Konserwacja w ramach programu MKiDN "Wspieranie działań muzealnych" tytuł: "Dzieła godne wystawienia. Konserwacja obrazów Feliksa Pęczarskiego (1804-1862), prekursora realizmu w malarstwie polskim". Pracownia konserwacji zabytków Edyty Hankowskiej-Czerwińskiej, Włocławek

Wystawy:

Literatura:

Uwagi: Pendant do *Portretu Ignacego Lasockiego* (poz. I.34)

Fotografia: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku

I.34. Portret Ignacego Lasockiego

Data powstania: ok. 1850

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 81,4 x 67,1 cm

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej, inw. MK-4484 S

Historia: 2019-10-10 - 2019-12-12 Konserwacja w ramach programu MKiDN "Wspieranie działań muzealnych" tytuł: "Dzieła godne wystawienia. Konserwacja obrazów Feliksa Pęczarskiego (1804-1862), prekursora realizmu w malarstwie polskim". Pracownia konserwacji zabytków Edyty Hankowskiej-Czerwińskiej, Włocławek

Wystawy:

Literatura:

Uwagi: Przedstawiony to Ignacy Lasocki z Zakrzewa Kościelnego k. Wyszogrodu. Pendant do *Portret kobiety (Lasockiej)* (poz. I.33)

Fotografia: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku

I.35. Portret mężczyzny

Data powstania: 1 poł. XIX w.

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 77 x 64,5 cm

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej, nr inw. MK-2894 S

Historia:

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 22.

Literatura: Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 90; SAP, s. 66.

Uwagi:

Fotografia: Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku

I.36. Szewc oglądający podarty damski trzewik

Data powstania:

Technika: rysunek ołówkiem na papierze

Wymiary: 24,4 x 18,5 cm (owal)

Sygnatury / napisy: sygn.

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie

Historia: przekazany muzeum w darze przez L. Reynela w 1934 r.

Wystawy: *Sztuka warszawska od średniowiecza do połowy XX wieku*, Muzeum Narodowe w Warszawie, 1962; *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 23.

Literatura: J. M. Michałowski, *Feliks Pęczarski*, praca magisterska napisana na Uniwersytecie Warszawskim pod kierunkiem prof. Starzyńskiego w 1957 r.; Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; SAP, s. 66.

Uwagi:

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

II. DZIEŁA NIEZACHOWANE

II.1. Św. Maria Magdalena

Data powstania: ok. 1823

Technika:

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie, 1823

Literatura: SAP, s. 64.

Uwagi:

II.2. Chrystus Pan

Data powstania: ok. 1823

Technika: rysunek

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie, 1823

Literatura: SAP, s. 64.

Uwagi: według nieokreślonej ryciny

II.3. Portret starca z natury malowany

Data powstania: ok. 1825

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie, 1825

Literatura: I. K[ochanowski], *O wystawie sztuk pięknych w salach Królewskiego Warszawskiego Uniwersytetu*, „Gazeta Warszawska”, Nr 167 z 18.X.1825; SAP, s. 64.

Uwagi:

Opis: W recenzji wystawy w „Gazecie Warszawskiej” Ignacy Kochanowski opisał dzieło:

„Wystawiający portret starca, zdaje się podchmielonego przedziwnie jest odmalowany przez Pęczarskiego, ucznia Instytutu Głuchoniemych. Naturalny uśmiech twarzy starca, a szczególnie odbicie się światła na szkle, wskazuje na rzadki talent tego ucznia i czyni zaszczyt jego nauczycielowi. Portret ten jest w rodzaju flamandzkim. Jeżeli ten młody artysta pilnie postępować będzie w tym rodzaju, utoruje sobie przez swój talent piękną drogę do sławy” .

II.4. Postać z natury

Data powstania: ok. 1825

Technika: olej

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie, 1825

Literatura: SAP, s. 64.

Uwagi:

II.5. Postać naciągającego łuk

Data powstania: ok. 1825

Technika: olej

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie, 1825

Literatura: SAP, s. 64.

Uwagi:

II.6. Androkles

Data powstania: ok. 1825

Technika: rysunek

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie, 1825

Literatura: SAP, s. 64.

Uwagi: wyróżnienie (*accetit*) równoważne medalowi III klasy

II.7. Portret arcybiskupa Jana Woronicza

Data powstania: 1828

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia: dawniej w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym Św. Jana Chrzciciela w Warszawie (według biogramu w SAP)

Wystawy:

Literatura: [Józefat Szczygielski](#), *Dziennik*; SAP, s. 64.

Uwagi:

II.8. Studium z natury

Data powstania: ok. 1828

Technika: rysunek

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie, 1828

Literatura: SAP, s. 64.

Uwagi: jeden (z pięciu wystawionych) nagrodzony srebrnym medalem

II.9. Portret dziewczynki

Data powstania: 1830

Technika: olej

Wymiary:

Sygnatury / napisy: sygn.

Miejsce przechowywania:

Historia: Dawniej w MNW, obecnie zaginiony.

Wystawy:

Literatura: SAP, s. 64.

Uwagi: fotografia w IS PAN, Archiwum Fotografii i Rysunków Pomiarowych

II. 10. Portret Jakuba Falkowskiego

Data powstania: 1830

Technika: rysunek

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy:

Literatura: J. [Szczypiński](#), *Dziennik*; SAP, s. 64.

Uwagi:

II.11. Portret rosyjskiej generałowej

Data powstania: ok. 1834

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy:

Literatura: F. K. Prek; Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 65; SAP, s. 64.

Uwagi:

II.12. Portret kanonika Platona Laurysiewicza

Data powstania: 1836

Technika: olej

Wymiary:

Sygnatury / napisy: sygn.

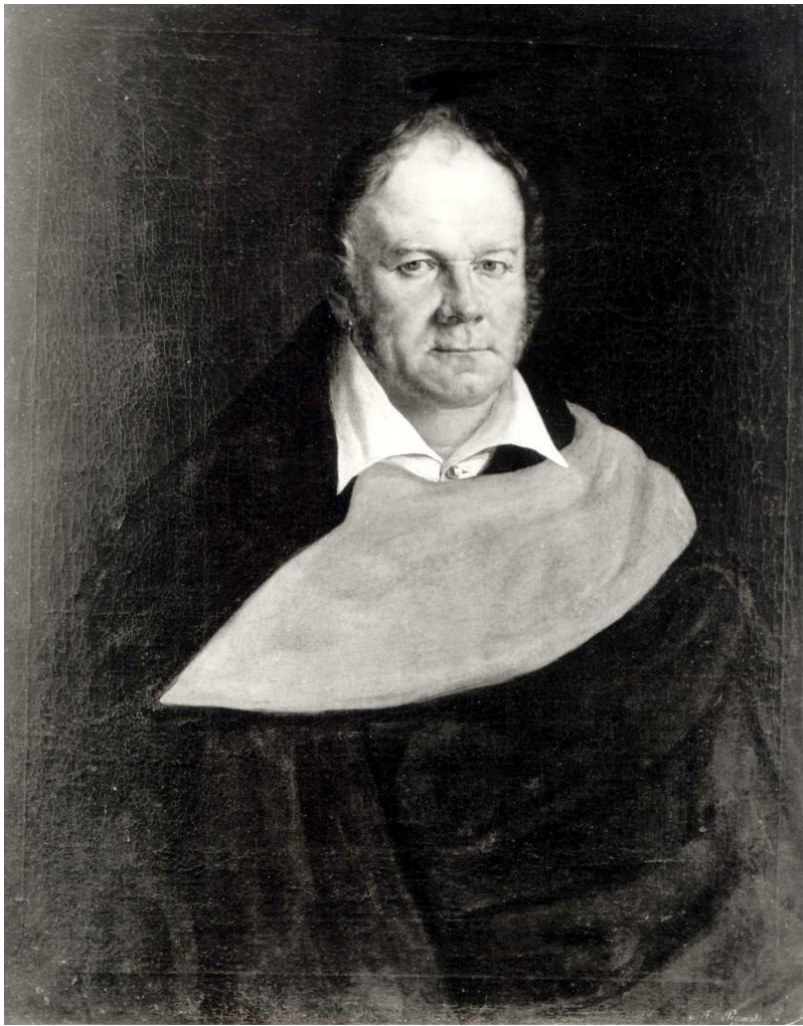
Miejsce przechowywania:

Historia: W 1936 w zbiorach Stefanowej Laurysiewiczowej w Warszawie

Wystawy:

Literatura: SAP, s. 64.

Uwagi:

II.13. Portret Adama Szydłowskiego

Data powstania: 1838

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy: sygn. p.d.: *F. Pęczarski / pinxit 1838 r. b.*

Miejsce przechowywania:

Historia: Zaginiony podczas II wojny światowej, wcześniej własność Muzeum Narodowego w Warszawie

Wystawy:

Literatura: Tadeusz Pruszkowski, *Rozważania plastyczne. Malarstwo warszawskie I-ej połowy XIX w.*, „Gazeta Polska” 1936, nr 190, s. 3; Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 64; SAP, s. 64.

Uwagi: Adam Szydłowski, właściciel Werbkowic w Lubelskiem.

Fotografia: Katalog Strat Wojennych, nr karty 6822 <http://dzielautracone.gov.pl/katalog-strat-wojennych/obiekt?obid=6822>

II.14. Portret starosty hrubieszowskiego Lipskiego

Data powstania: 1839

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

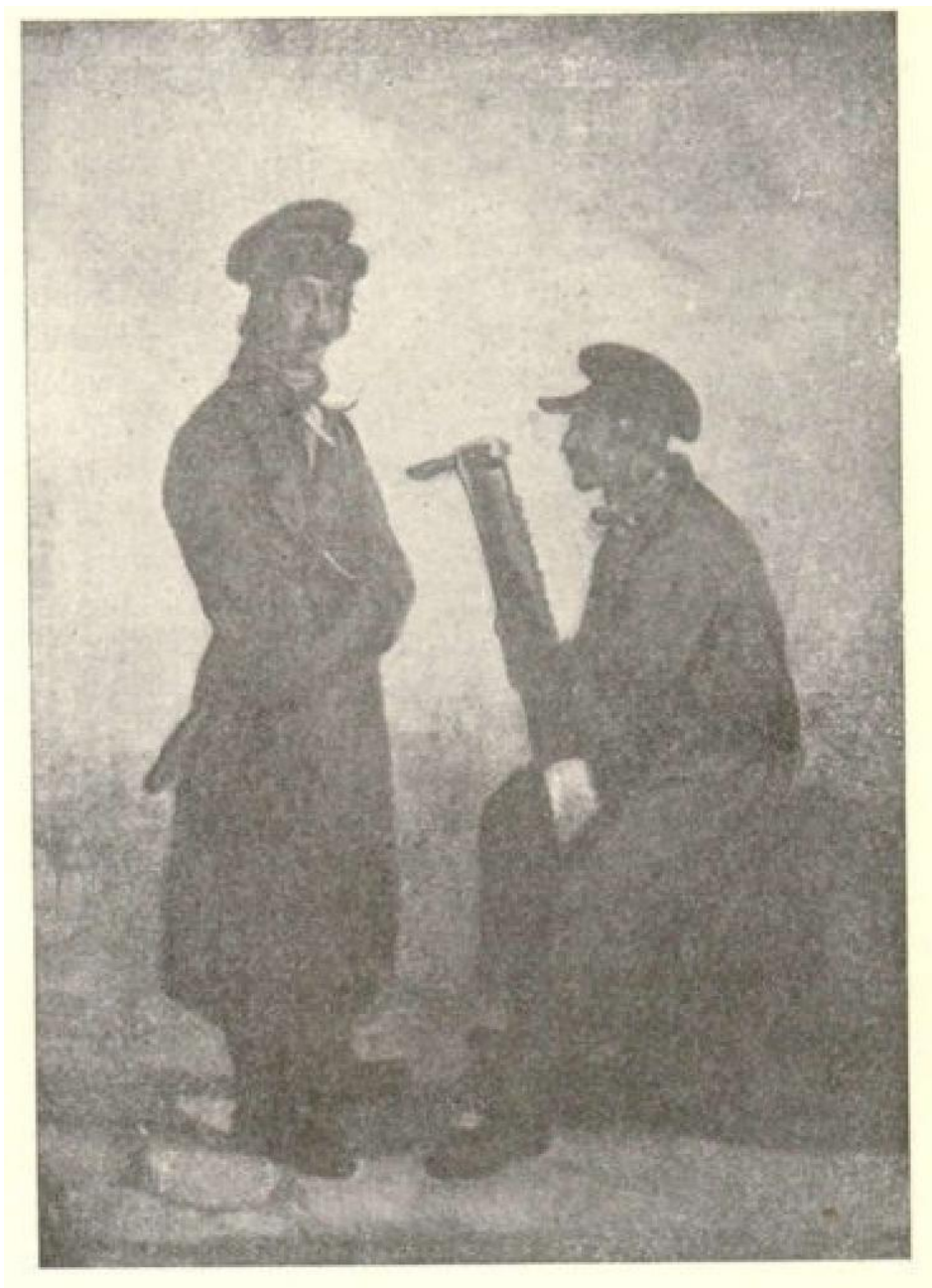
Miejsce przechowywania:

Historia: Zaginiony w czasie kampanii wrześniowej, wcześniej w kolekcji prywatnej w Poznaniu (w posiadaniu J. Zajączkowskiego).

Wystawy:

Literatura: Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 65; SAP, s. 64.

Uwagi:

II.15. Drwale warszawscy w porze letniej

Data powstania: 1840

Technika:

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia: dawniej w zbiorach Zygmunta Glogera w Jeżowie

Wystawy:

Literatura: Z. Gloger, *Encyklopedia staropolska ilustrowana*, t. 2, Warszawa 1901, s. 53.

Uwagi: kopia z litografii Józefa Oziębłowskiego według Konstantego Kukiewicza *Pilnicy* (BN G.11270/II <https://polona.pl/preview/e5f8d116-edca-4d38-8327-e4d2d3ba4225>)

Fotografia: Z. Gloger, *Encyklopedia staropolska ilustrowana*, t. 2, Warszawa 1901, s. 53.

II.16. Szulerzy

Data powstania: ok. 1841

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie w 1841 r.

Literatura: [J. Kenig], *Wystawa sztuk pięknych*, „Gazeta Warszawska” 1841, nr 178 z d. 08.07., s. 4; M. Gr[abowski], *O wystawie sztuk pięknych w Warszawie w 1841 r.*, „Athenaeum”, t. V, Wilno 1841, s. 193-199; *Dokończenie sprawozdania Komitetu Wystawy płodów przemysłu krajowego i sztuk pięknych, odbytej w Warszawie 1841 roku*, „Gazeta Rządowa” 1842, nr 126, s. 941; J. M. Michałowski, *Feliks Pęczarski*, praca magisterska napisana na Uniwersytecie Warszawskim pod kierunkiem prof. Starzyńskiego w 1957r.; J. M. Michałowski, *Szulerzy i lichwiarze – obrazy rodzajowe Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 1976, nr 3, s. 266-277; P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 86; SAP, s. 64.

Uwagi: nagrodzony srebrnym medalem; prawdopodobnie kompozycja została przez artystę powtórzona w obrazie z 1843 roku (poz. I.17)

Opis: Najstarszy ze wzmiankowanych w przekazach źródłowych obrazów Pęczarskiego, podejmujących motyw gry w karty, nie zachował się do naszych czasów. Był prezentowany na wystawie warszawskiej w 1841 roku, jego późniejszych losów nie sposób ustalić. Według opisu Michała Grabowskiego przedstawiał scenę: „Siedzą trzej gracze, przed nimi stolik, na którym karty w nieładzie i świeca. Jeden z nich, środkowy, założywszy poza świecę rejestr gry przegląda go, drugi pokazuje mu nos długi, widać jako znak przegranej; trzeci patrzy spokojnie. Odbicie światła świecy od rejestru na chytne twarze szulerów przedziwne, a oblicza dosyć charakterystyczne”. Krytycy przyjęli obraz z zainteresowaniem: recenzent „Kuriera Warszawskiego” napisał, iż obraz jest „niemałej wartości”, zaś Józef Kenig na łamach „Gazety Warszawskiej” stwierdził, że „jest natura w jego [Pęczarskiego] obrazie”, a także, że jest on „w swym rodzaju prawie doskonałym”. Cytowany już Grabowski, choć docenił zainteresowanie artysty problemem społecznym, jakim były gry hazardowe, skrytykował go za zbyt silne nawiązania do sztuki holenderskiej. Zdaniem krytyka bardziej wartościowe jest przedstawienie sceny zaczerpniętej prosto z życia, której bohaterami byłyby postacie, jakie spotkać można w każdym mieście i w każdej wiosce w Polsce, niż kopiowanie obrazów odległych od ówczesnych realiów polskich, zarówno czasowo, jak i tematycznie.

II.17. Matka Boska

Data powstania: ok. 1841

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

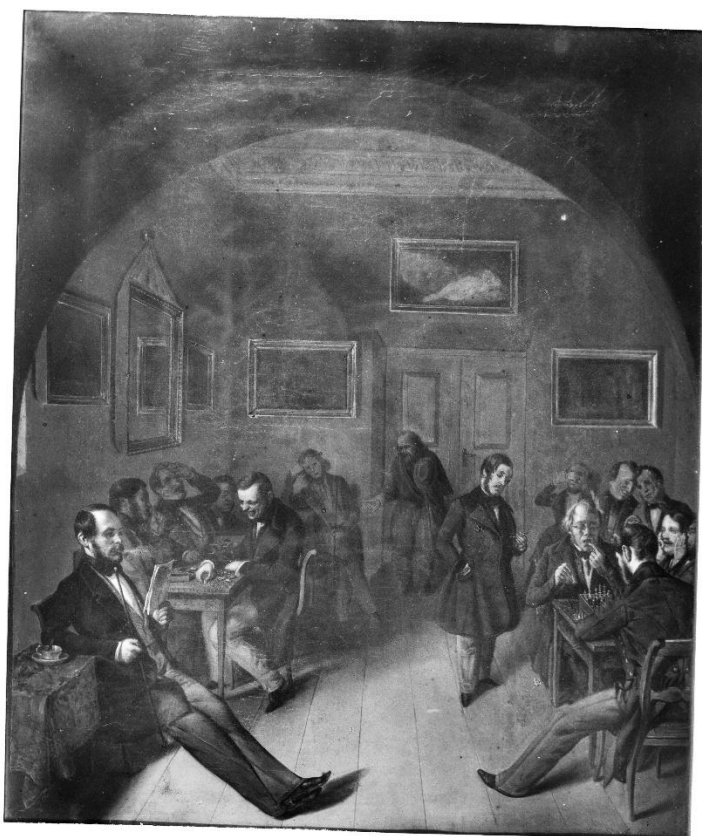
Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie w 1841 r.

Literatura: [J. Kenig], *Wystawa sztuk pięknych*, „Gazeta Warszawska” 1841, nr 178 z d. 08.07., s. 4;
Dokończenie sprawozdania Komitetu Wystawy płodów przemysłu krajowego i sztuk pięknych, odbytej w Warszawie 1841 roku, „Gazeta Rządowa” 1842, nr 126, s. 941;

Uwagi:

II.18. Wnętrze kawiarni zwanej Honoratką

Data powstania: 1843

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 74 x 61 cm

Sygnatury / napisy: sygn.: *F. Pęczarski 43*

Miejsce przechowywania:

Historia: w 1898 r. własność Wiktora Magnusa; do 1944 r. w zbiorach Apolinarego Przybylskiego w Warszawie. W 1944 zniszczony.

Wystawy: *Wystawa Retrospektywna*, Warszawa 1898; *Wystawa malarstwa polskiego drugiej połowy XIX wieku*, Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie, Warszawa 1929; *Życie polskie w malarstwie*, Instytut Propagandy Sztuki, Warszawa 1934; *Warszawa w obrazach*, Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie, Warszawa 1936; *Malarstwo warszawskie I-ej połowy XIX wieku*, Instytut Propagandy Sztuki, Warszawa 1936.

Literatura: H. Piątkowski, *Album sztuki polskiej*, Warszawa 1901; E. Niewiadomski, *Malarstwo polskie XIX i XX wieku*, Warszawa 1926; F. Kopera, *Malarstwo w Polsce XIX i XX wieku*, Kraków 1929; A. Przybylski, *Prywatne straty kulturalne 1939-1945. Zbiory A. Przybylskiego*, „Tygodnik

Warszawski” 1946, nr 32 (36), s. 7; J. M. Michałowski, *Warszawskie kawiarnie Feliksa Pęczarskiego*, „Kronika Warszawy”, 1976, nr 4, s. 89-97; red. A. Tyczyńska, K. Znojewska, *Straty wojenne. Malarstwo polskie. Obrazy olejne, pastele, akwarele utracone w latach 1939-1945 w granicach Polski po 1945*, Poznań 1998, SAP, s. 65.

Uwagi: Negatyw w IS PAN, Archiwum Fotografii i Rysunków Pomiarowych. Współczesna kopia wykonana na podstawie zdjęć archiwalnych w 1961 r. przez Kazimierza Kwiatkowskiego znajduje się w Muzeum Historycznym m. st. Warszawy.

Janusz M. Michałowski w swojej pracy dyplomowej oraz w artykule „Warszawskie kawiarnie Feliksa Pęczarskiego” obala teorię, że omawiany obraz przedstawia to znaną historyczną kawiarnię. Słusznie zauważa on, iż praca datowana jest przez artystę „1843”, podczas gdy „Honoratka” przestała istnieć krótko po upadku powstania, a lokal, w którym się dawniej znajdowała, został znacznie przebudowany i zajęty przez biura konsystorza warszawskiego. Sądzić należy, iż malarz przedstawił w swojej pracy wnętrze jednej z wielu współczesnych mu warszawskich kawiarni wraz z jej bywalcami. Mylący tytuł dodano zaś wiele lat po powstaniu pracy, być może z okazji Wystawy Retrospektywnej z 1898 roku.

Opis: Pęczarski ukazał współczesny sobie lokal, gdzie przedstawiciele średnich klas mieszczaństwa przychodzili, aby przy filiżance herbaty odpocząć od trudów dnia codziennego. Umiejętność obserwacji otaczającej rzeczywistości i talent do przelewania efemerycznych wrażeń na płótno pozwoliły artyście w fascynujący sposób ukazać klientów pogrążonych w rozmaitych zajęciach. Każdemu z licznie przedstawionych mężczyzn nie tylko nadał on zindywidualizowane cechy fizyczne, lecz również szczegółowo zanalizował ich mimikę i gesty, które określają charakter i emocje. Odnajdujemy na obrazie niezwykle barwną galerię kawiarnianych typów. Na pierwszym planie mężczyzna tak zaczytany jest w gazecie, którą trzyma w ręku, że nie zwraca uwagi na panujący wokół gwar. Przy stoliku za nim dwaj mężczyźni właśnie zakończyli partię warcabów: zwycięzca nie potrafi ukryć swojej radości, podczas gdy jego konkurent żartobliwie grozi mu palcem. W tyle sali siedzi najwyraźniej znudzony młodzieniec podpierający ręką głowę. Zwraca się do niego żebrak, w którego całej postaci widoczna jest pokora z jaką prosi o jałmużnę. Po prawej stronie obrazu, przy drugim stoliku, toczy się emocjonująca gra w szachy. Starszy mężczyzna uniósł już do góry jeden z pionków, nie wie jednak jak dalej postąpić; z zakłopotania wsadził do ust palec wskazujący. Drugiego gracza widzimy jedynie z tyłu, artyście wystarczyło jednak namalowanie pochylonej głowy, by oddać jego skupienie. Rozgrywce przygląda się z zainteresowaniem stojący obok niski mężczyzna oraz dwóch panów siedzących z tyłu i żywo komentujących posunięcia graczy.

Fotografia: Zofia Kruze-Tomaszewska, *Franciszek (sic!) Pęczarski, Wnętrze kawiarni "Honoratka" na wystawie "Życie Polskie w Malarstwie" w Instytucie Propagandy Sztuki (1934)*, negatyw

żelatynowy na szkle, wys. 13 cm, szer. 18 cm, Muzeum Narodowe w Warszawie DDWneg.2870
MNW.

II.19. Dwóch mężczyzn i dziewczyna nalewająca tymże wódkę (inaczej: Pijący wódkę w szykowni pod Hallejem w Warszawie)

Data powstania: ok. 1843-45

Technika: olej na płótnie

Wymiary: ok. 99,6 x 75 cm

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia: do 1858 r. w zbiorach Tomasza Zielińskiego w Kielcach

Wystawy:

Literatura: Inwentarz majątku pozostałego po T. Zielińskim spisany 20 VII – 4 IX 1858 r., Oddział II – Muzeum, Tytuł I – Obrazy, rękopis w zespole akt notarialnych W. Mieszkowskiego za 1858 r., Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Kielcach, poz. 293; I. Jakimowicz, *Tomasz Zieliński i jego zbiory*, „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego” 1970, t. VI, s. 239-389 [tu: s. 364, kat. poz. 262]; I. Jakimowicz, *Tomasz Zieliński kolekcjoner i mecenas*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1973; SAP, s. 65.

Uwagi:

II.20. Dwaj lichwiarze

Data powstania: 1844

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 77 x 63,5 cm

Sygnatury / napisy: sygn.: *Oryginał / F. Pęczarskiego / 1844 r.b.*

Miejsce przechowywania:

Historia: w 1976 r. w zbiorach prywatnych w Warszawie.

Wystawy:

Literatura: J. M. Michałowski, *Feliks Pęczarski*, praca magisterska napisana na Uniwersytecie Warszawskim pod kierunkiem prof. Starzyńskiego w 1957r.; Janusz Maciej Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 43; J. M. Michałowski, *Szulerzy i lichwiarze – obrazy rodzajowe F. Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 1976, nr 3, s. 266-277; SAP, s. 65.

Uwagi:

Opis: Kompozycja przedstawia dwie postacie za stołem. W twarzy lichwiarza trzymającego monetę (po prawej) odnaleźć można rysy mężczyzny z obrazu poznańskiego (poz. I.20), choć autor częściowo je przekształcił i zmienił strój. Niemal identyczne są oczy skupione na złocie i charakterystyczny nos, lecz krótka, wąska bródka zmieniona została w ciemną i gęstą brodę, a trudne do określenia nakrycie głowy zastąpiła wielka futrzana czapka charakterystyczna dla Żydów. Wśród przedmiotów rozłożonych na stole znajduje się kartka, na której według Michałowskiego znajdował się „zamarkowany tekst pisanym literami hebrajskimi”, co

jednoznacznie określa narodowość przedstawionego mężczyzny. Mężczyzna po lewej stronie stanowi powtórzenie jednego z dwóch bohaterów obrazu *Szulerzy przy świecy* z Muzeum Narodowego w Warszawie. Identyczna jest twarz, wykrzywiona w szelmowskim uśmiechu, tak samo lewa ręka położona na sercu, a prawa uniesiona do góry. Zmieniony jest jedynie układ palców prawej dłoni – w omawianym obrazie kciuk i palec wskazujący są złączone tworząc kółko, w geście (wykorzystywanym także w języku migowym) oznaczającym, iż wszystko układa się doskonale.

Fotografia: J. M. Michałowski, *Szulerzy i lichwiarze – obrazy rodzajowe F. Pęczarskiego*, „Biuletyn Hi-storii Sztuki”, 1976, nr 3, s. 275.

II.21. Chrzest Króla Indyjskiego

Data powstania: ok. 1845

Technika:

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie w 1845 r.

Literatura: *Spis dzieł sztuk pięknych na Wystawie publicznej w Warszawie roku 1845. Obrazy Historyczne*, „Gazeta Handlowa i Przemysłowa” 1845, nr 73 z 17.09., s. 2; *Wystawa sztuk pięknych*, *Gazeta Warszawska*” 1845, nr 185 z d. 17.07., s. 3; SAP, s. 65.

Uwagi:

II.22. Kolumb na okręcie w czasie spisku

Data powstania: ok. 1845

Technika:

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie w 1845 r.

Literatura: [K. Pathié ?], *Wystawa sztuk pięknych*, „Gazeta Warszawska”, 1845, nr 191 z 23.VII; SAP, s. 65.

Uwagi:

II.23. Kolumb stawiający jajko

Data powstania: ok. 1845

Technika:

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: wystawa sztuk pięknych w Warszawie w 1845 r.

Literatura: [K. Pathié ?], *Wystawa sztuk pięknych*, „Gazeta Warszawska”, 1845, nr 191 z 23.VII; SAP, s. 65.

Uwagi:

II.24. Dwóch mężczyzn w kawiarni przy herbacie

Data powstania: ok. 1845

Technika: olej na płótnie

Wymiary: ok. 75,6 x 60 cm

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia: do 1858 r. w zbiorach Tomasza Zielińskiego w Kielcach

Wystawy:

Literatura: F. M. Sobieszczański, *Wycieczka archeologiczna w niektóre strony guberni radomskiej odbyta w miesiącu wrześniu r.z.*, „Biblioteka Warszawska”, 1852, t.1, s. 55-118, 449-509, wydane też osobno: F. M. Sobieszczański, *Wycieczka archeologiczna w niektóre strony guberni radomskiej odbyta w miesiącu wrześniu 1851 roku*, Warszawa 1852, s. 161, poz. 67; Inwentarz majątku pozostałego po T. Zielińskim spisany 20 VII – 4 IX 1858 r., Oddział II – Muzeum, Tytuł I – Obrazy, rękopis w zespole akt notarialnych W. Mieszkowskiego za 1858 r., Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Kielcach, poz. 256; W. Gerson, *Kielce jako rozsądnik dążeń estetycznych*, [w:] *Pamiętnik kielecki. Zbiór prac ku uczczeniu Adama Mickiewicza 1798-1898*, Kielce 1901, s. 60; I. Jakimowicz, *Tomasz Zieliński i jego zbiory*, „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego” 1970, t. VI, s. 239-389 [tu: s. 364, kat. poz. 261]; I. Jakimowicz, *Tomasz Zieliński kolekcjoner i mecenas*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1973.

Uwagi: Irena Jakimowicz identyfikowała ten obraz z „Amatorami Kuriera”, obecnie w zbiorach MZKiD we Włocławku [poz. I.27], wówczas znanego wyłącznie z fotografii przechowywanej w MNW – hipoteza ta jest wątpliwa ze względu na brak zbieżności wymiarów.

Opis: Według lakonicznego opisu Sobieszczańskiego obraz przedstawiał „wizerunki z wielką prawdą ze znanych w Warszawie osób zdjęte”.

II.25. Amatorowie herbaty [Przy samowarze]

Data powstania: 1845?

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia: w zbiorach p. Bębenkowskiego w Płocku; ok. 1897 r. zakupiony od spadkobierczyni poprzedniego właściciela przez ks. Ignacego Lasockiego; w 1917 r. powierzony na sprzedaż warszawskiemu antykwariuszowi Gustawowi Soubise-Bisier.

Wystawy:

Literatura: [I.] Lasocki, *Amatorstwo sztuki i czyn miłosierny*, „Tygodnik Ilustrowany” 1917, I półr., s. 187; J. M. Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie”, 1959, nr 11|12, s. 42-43; J. M. Michałowski, *Szulerzy i lichwiarze – obrazy rodzajowe F. Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 1976, nr 3, s. 266-277; P. Nowakowski, *Malarstwo Feliksa Pęczarskiego – rozwój kolekcji w latach 1992-1997*, „Rocznik Muzealny”, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 1998, s. 85.

Uwagi:

Opis: Pomimo niewinnego tytułu oraz pozornego spokoju ukazywanej sceny, obraz przedstawia dwójkę oszustów wykorzystujących naiwność młodego i niedoświadczonego gracza. Środkowa postać – starszy, łysiejący mężczyzna w kraciastym szlafroku – w skupieniu nalewa do imbryczka herbatę z eleganckiego samowara. Jego ruchom przygląda się młody człowiek, którego jedynie

zarys postaci dostrzec można przy lewej krawędzi płótna. Tymczasem nieuwagę młodzieńca wykorzystuje mężczyzna z prawej strony, który obserwując bacznie swoich towarzyszy dyskretnie dobiera sobie kartę. Pęczarski zastosował tu ulubione przez siebie oświetlenie świecą, która jednak w odróżnieniu od innych jego prac usytuowana jest nie w centrum, lecz blisko krawędzi obrazu, za głową ofiary szulerów. W obrazie tym, co zastanawiające, nie ma charakterystycznej dla malarza przerysowanej mimiki i niemal groteskowo potraktowanych rysów twarzy, które w innych pracach pozwalają na natychmiastową i jednoznaczną ocenę kondycji moralnej przedstawianych osób. W omawianym przypadku obu szulerów cechuje bardzo neutralny wygląd oraz spokojny wyraz twarzy. Fakt ten oraz skupienie uwagi widza na znajdującym się niemal w centrum przedstawienia samowarze spowodowały zapewne błędne odczytanie treści obrazu, a w konsekwencji nadanie mu tytułu odwołującego się do kulturalnej formy spędzania czasu, jaką jest spotkanie towarzyskie przy herbacie. Dopiero dokładne przyjrzenie się gestowi mężczyzny z prawej strony oraz zestawienie tej pracy z poprzednio omówionymi, pozwala zaliczyć ją do serii przedstawień szulerskich.

Fotografia: [I.] Lasocki, *Amatorstwo sztuki i czyn miłosierny*, „Tygodnik Ilustrowany” 1917, I półr., s. 187.

II.26. Pijak

Data powstania: 1847

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 90 x 76 cm

Sygnatury / napisy: sygn.: *F. Pęczarski* / 47

Miejsce przechowywania:

Historia: w 1957 r. w zbiorach prywatnych w Warszawie.

Wystawy:

Literatura: J. M. Michałowski, *Feliks Pęczarski*, praca magisterska napisana na Uniwersytecie Warszawskim pod kierunkiem prof. Starzyńskiego w 1957 r.

Uwagi:

Opis: Według opisu Michałowskiego Pijak przedstawiał naturalnej wielkości postać mężczyzny, uciętą nieco powyżej kolan. Prawą rękę wsparł on na boku, a w lewej wznosił kieliszek. Ubrany był w „malowniczo połatany i postrzępiony” kaftan z wzorzystej tkaniny oraz zniszczony cylinder. Wszystkie detale jego stroju opracowane zostały z drobiazgową pedanterią, z którą zazwyczaj przedstawiał Pęczarski elementy martwej natury, w tym obrazie nieobecnej. Brak też w omawianej pracy widocznego źródła światła – pada ono z góry ze strony lewej. W efekcie uzyskał malarz bardziej miękki modelunek niż w przypadku dzieł, w których wykorzystywał oświetlenie świecą. Neutralne, ginące w cieniu tło odpowiada skłonności Pęczarskiego do unikania głębi. Rysy twarzy pijaka, zwłaszcza rysunek nosa i wykrzywionych w uśmiechu ust, podkreślił artysta konturem rzucanego przez nie cienia. Charakteryzując postać przedstawionego mężczyzny wykorzystał on chwyt znany już z wcześniejszych prac: „wargi przedziela ostrą linią, równomiernie, płasko położoną ciemną plamą znaczy dziurki od nosa, kontur policzka ostro rysuje się na tle” – wymienia Michałowski.

II.27. Portret Ignacego Rutkowskiego

Data powstania: 1847

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy: sygn. „Feliks Pęczarski odportretował 6 XI 1847”

Miejsce przechowywania:

Historia: W 1936 własność Artura Rutkowskiego w Szpetalu Górnym

Wystawy: IPS 1936

Literatura: Janusz Maciej Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 39; SAP, s. 65.

Uwagi:

II.28. Portret pani Ignacowej Rutkowskiej

Data powstania: 1847

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia:

Wystawy: IPS 1936

Literatura: SAP, s. 65.

Uwagi:

II.29. Portret Stanisława Lasockiego

Data powstania: 1850

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia: Zaginął w czasie II wojny światowej.

Wystawy:

Literatura: Lasocki, *Snopek z pokłosa*; Janusz Maciej Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 41; SAP, s. 65.

Uwagi:

II.30. Portret pani Trzepińskiej

Data powstania: 1850

Technika: olej

Wymiary:

Sygnatury / napisy: „Odportretował Artysta sztuk pięknych i Portrecista Felix Pęczarski 1/3 50”

Miejsce przechowywania:

Historia: Dawniej własność prywatna w Warszawie

Wystawy:

Literatura: SAP, s. 65.

Uwagi:

II.31. Chrystus trzymający kielich

Data powstania: 1850

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia: Według ogłoszenia w prasie („Kurier Warszawski”, „Gazeta Codzienna”) ukończony w 1850 r. Od 21.06.1851 do przynajmniej 01.07.1851 wystawiony na sprzedaż w Warszawie w hotelu Drezdeńskim nr 31.

Wystawy:

Literatura: „Kurier Warszawski” 1851, nr 160 z d. 21.06., s. 845; „Kurier Warszawski” 1851, nr 169 z d. 01.07., s. 898; „Kurier Warszawski” 1851, nr 174 z d. 06.07., s. 922-923; Janusz Maciej Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 40; SAP, s. 65.

Uwagi:

II.32. Święty Wincent a Paulo

Data powstania: 1860

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia: Pierwotnie Kościół św. Witalisa we Włocławku, po 1863 zaginiony.

Wystawy:

Literatura: *Sztuka sakralna w Polsce. Malarstwo*, oprac. Tadeusz Dobrzeński, Janina Ruszczycówna, Zofia Niesiołowska-Rothertowa, 1958, s. 358; Janusz Maciej Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 42; SAP, s. 65.

Uwagi: Według nieokreślonego „obrazka francuskiego”

II.33. Św. Franciszek Salezy

Data powstania: 1860

Technika: olej na płótnie

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia: Pierwotnie Kościół św. Witalisa we Włocławku, w 1958 w schowku w katedrze.

Wystawy:

Literatura: *Sztuka sakralna w Polsce. Malarstwo*, oprac. Tadeusz Dobrzeniecki, Janina Ruszczycówna, Zofia Niesiołowska-Rothertowa, 1958, s. 358; Janusz Maciej Michałowski, *Feliks Pęczarski w Płocku*, „Notatki Płockie” 1959, nr 11/12, s. 42; SAP, s. 65.

Uwagi: Według nieokreślonego „obrazka francuskiego”

II.34. Wnętrze kawiarni („Honoratka”)

Data powstania:

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 41,5 x 35 cm

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia: przed II wojną światową w zbiorach Stanisława Patka w Warszawie.

Wystawy: *Pamiętki starej Warszawy zebrane na wystawie urządzonej staraniem T.O.N.Z.P. w maju i czerwcu 1911 roku*, Warszawa 1911.

Literatura: „Tygodnik Ilustrowany”, 1909, półr. 2, s. 812 [ilustracja]; E. Chwalewik, *Zbiory polskie. Archiwa, biblioteki, gabinety, galerje, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie*, tom II, Warszawa-Kraków 1927, s. 412; J. M. Michałowski, *Warszawskie kawiarnie Feliksa Pęczarskiego*, „Kronika Warszawy”, 1976, nr 4, s. 89-97, SAP, s. 65.

Uwagi:

Opis: Janusz M. Michałowski porównując pracę z drugim obrazem w tytule odwołującym się do słynnej kawiarni „Honoratka” (poz. II.18) stwierdza, że ta z kolekcji Stanisława Patka przedstawia kawiarnię o wiele mniejszą i skromniejszą: „Gdy w obrazie ze zbiorów Apolinarego Przybylskiego wnętrze zdobiły obrazy, tu ordynarna lampa zwisająca ze sklepienia, proste sprzęty i szynkwias z samowarem w zamkniętej łukiem ciemnej niszy stanowią całe urządzenie”. Dokładne przyjrzenie się reprodukcjom ujawnia jednak wiele znaczących podobieństw. Szerokość obu sal jest zbliżona – mieszczą się tam dwa niewielkie stoliki ustawione pod ścianami, a pomiędzy nimi pozostaje

niezbyt szerokie przejście. Meble w obu przypadkach są jednakowo skromne, identyczne są również deski podłogi. Najistotniejszy jest jednak arkadowy łuk widoczny w obu pracach. Wszystko to może prowadzić do wniosku, iż Pęczarski dwukrotnie przedstawił wnętrze tej samej kawiarni, przyjmując jednak dwa różne punkty widzenia: raz widok od strony lady na wnętrze sali dla gości (we *Wnętrzu kawiarni zwanej Honoratką* z kolekcji Przybylskiego), a raz spojrzenie ze środka sali na część z szynkwasem (w *Honoratce* ze zbiorów Patka).

Fotografia: „Tygodnik Ilustrowany”, 1909, półr. 2, s. 812.

II.35. Mężczyzna z butelką

Data powstania:

Technika:

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia: Dawniej w zbiorach ks. Chera w Otwocku, obecnie zaginiony

Wystawy:

Literatura: Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, s. n. [6].

Uwagi:

II.36. Męczeństwo błogosławionego Sadoka przeora Dominikanów w Sandomierzu

Data powstania: przed 1849

Technika: olej

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania:

Historia: Dawniej w kościele Dominikanów w Lublinie (w 1849 na zasuwie ołtarza kaplicy św. Jacka)

Wystawy:

Literatura: *Sztuka sakralna w Polsce. Malarstwo*, oprac. Tadeusz Dobrzeński, Janina Ruszczyńska, Zofia Niesiołowska-Rothertowa, 1958, s. 358; Janusz Maciej Michałowski, *Nowe materiały do biografii Feliksa Pęczarskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1961, nr 1, s. 65; SAP, s. 64.

Uwagi: według szkicu Michała Stachowicza?

II.37. Matka Boska z Dzieciątkiem

Data powstania:

Technika:

Wymiary:

Sygnatury / napisy:

Miejsce przechowywania: dawniej w kościele św. Zofii w Tarnogórze

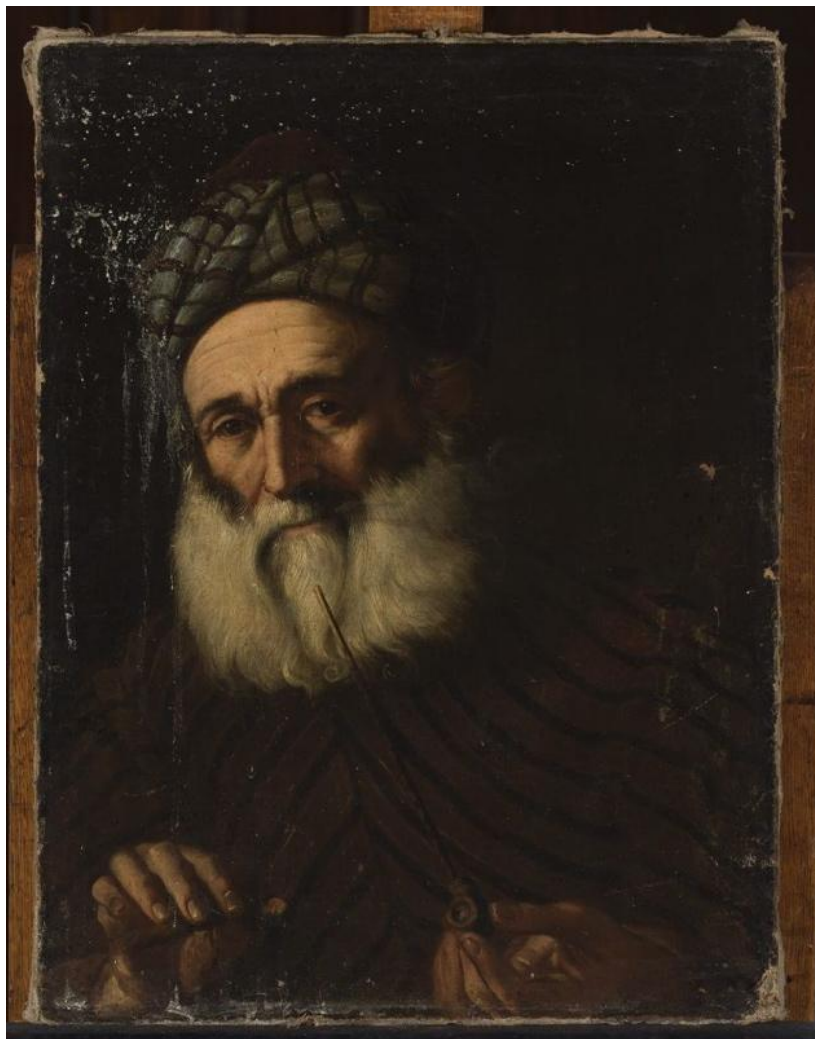
Historia:

Wystawy:

Literatura: *Sztuka sakralna w Polsce. Malarstwo*, oprac. Tadeusz Dobrzeniecki, Janina Ruszczycówna, Zofia Niesiołowska-Rothertowa, 1958, s. 358

Uwagi:

III. DZIEŁA PRZYPISYWANE

III.1. Studium mężczyzny palącego fajkę

Data powstania: poł. XIX w.

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 66,5 x 50 cm

Sygnatury / napisy: niesygnowany

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie, nr inw. MP 2762

Historia:

Wystawy: *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990, poz. 20.

Literatura: Piotr Nowakowski, *Feliks Pęczarski. Wystawa monograficzna*, kat. wyst. Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Włocławek 1990; SAP, s. 66.

Uwagi: [autorstwo domniemane]

Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

III.2. Para pijaków [inaczej zwany: Scena rodzajowa]

Data powstania:

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 29 x 22,7 cm

Sygnatury / napisy: niesygnowany

Miejsce przechowywania: Muzeum Narodowe w Warszawie

Historia: zakupiony do muzeum w 1924 r. od Antoniego Żelińskiego.

Wystawy: *Malarstwo warszawskie I-ej połowy XIX wieku*, Instytut Propagandy Sztuki, Warszawa 1936.

Literatura: W. Husarski, *Karykatura w Polsce*, Warszawa 1926; W. Husarski, *Malarstwo warszawskie pierwszej połowy XIX wieku*, „Czas”, 1936, nr 191 z 14.VI., s. 6; S. Ciechomski, *Piwnarski, Pęczarski i Boilly*, „Plastyka”, IV, 1938, nr 4, s. 90-93; J. M. Michałowski, *Feliks Pęczarski*, praca magisterska napisana na Uniwersytecie Warszawskim pod kierunkiem prof. Starzyńskiego w 1957 r; SAP, s. 65 [jako dzieło FP, wzmiankowany jako zaginiony]

Uwagi: autorstwo niepewne, dawniej przypisywany Pęczarskiemu, obecnie - J. F. Piwarskiemu;
kopia litografii L. Boilly'ego *La felicite parfaite*
Fotografia: Muzeum Narodowe w Warszawie

III.3. Portret mężczyzny w czarnej pelerynie

Data powstania:

Technika: olej na płótnie

Wymiary: 60,5 x 50,5 cm

Sygnatury / napisy: niesygnowany

Miejsce przechowywania: własność prywatna?

Historia: Wystawiony na aukcjach Desa Unicum: ART OUTLET. Sztuka Dawna, 21 mar 2019; Art Outlet. Sztuka Dawna, 30 cze 2020; „Malarstwo XIX wieku. Romantyzm, Historyzm, Realizm” (Aukcja online, Zamknięta: 14 lip 2021); niesprzedany

Wystawy:

Literatura: <https://bid.desa.pl/auctions/1-1QCSA9/art-outlet-sztuka-dawna>;
<https://bid.desa.pl/auctions/1-320K9P/art-outlet-sztuka-dawna>;
<https://bid.desa.pl/auctions/1-4RS0M5/malarstwo-xix-wieku-romantyzm-historyzm-realizm>

Uwagi: [autorstwo domniemane]

Fotografia: Desa Unicum

III.4. Portret oficera

Data powstania:

Technika: olej na desce

Wymiary: 22 x 17.5 cm

Sygnatury / napisy: sygn. p. d.: *F. Pęczarski* [...] – dalsza część nieczytelna, zawiera dat roczną, sygnatura wzbudzająca wątpliwości

Miejsce przechowywania: własność prywatna?

Historia: Sprzedany na aukcji: Hammersite June 22, 2021 Tel Aviv, Israel, cena \$950

Wystawy:

Literatura: <https://www.invaluable.com/auction-lot/feliks-peczarski-polish-1804-1862-army-officer-33487-c-96744d8aea>

Uwagi: [autorstwo domniemane] ekspertyza prof. Jerzego Sienkiewicza z 1978 w Archiwum Instytutu Sztuki PAN w Warszawie, Zbiory Specjalne nr 1123/16 Archiwum Sienkiewicza

Fotografia: <https://www.invaluable.com/auction-lot/feliks-peczarski-polish-1804-1862-army-officer-33487-c-96744d8aea>